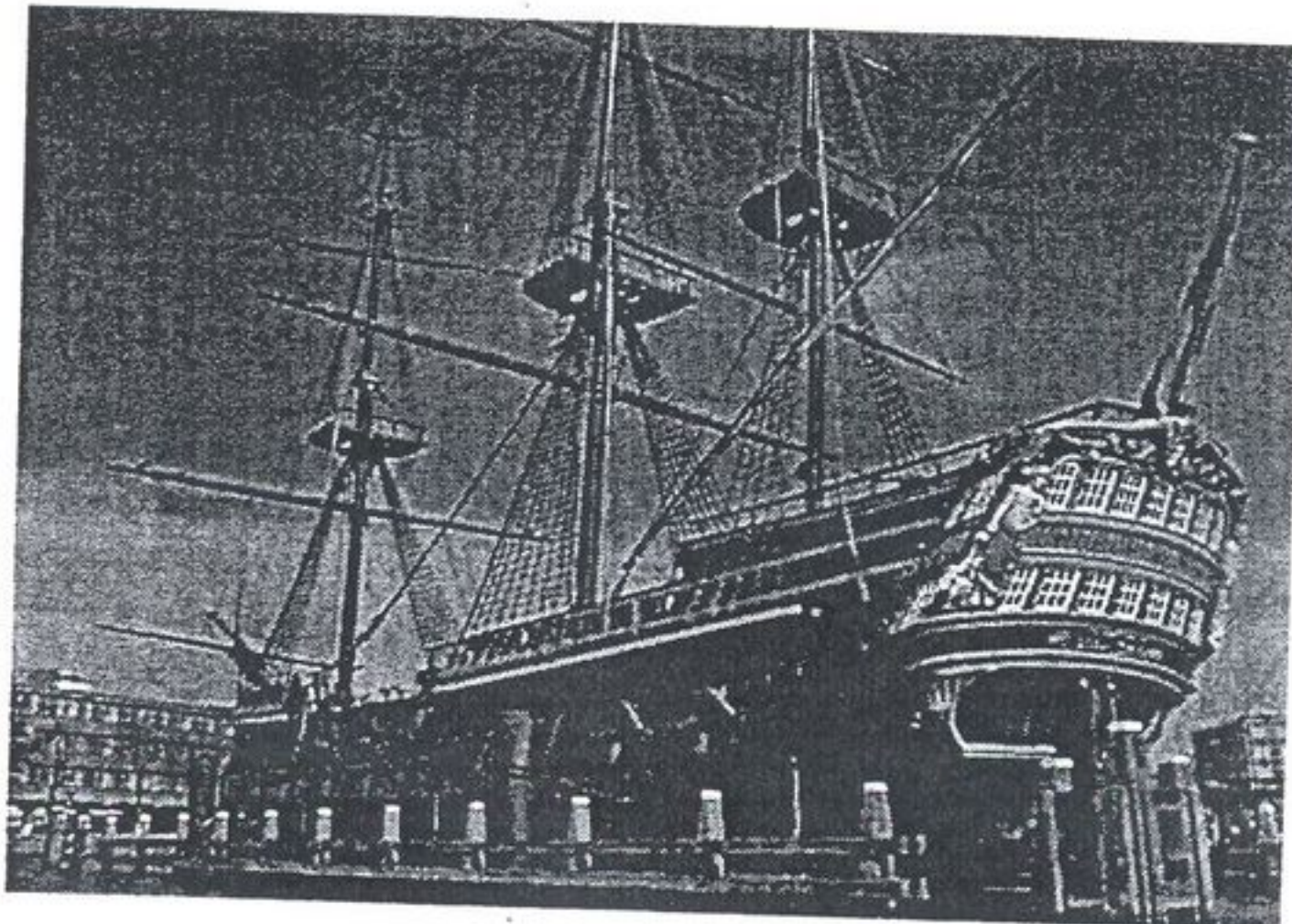

WERKWOORDEN VOC-SCHIP

12. In het begin van de 19de eeuw _____ [opereren] verschillende groepen schatgravers rond het wrak. Omdat het wrak slechts een paar dagen per jaar bij laag water _____ [droogvallen], _____ [blijven] de opbrengst in de meeste gevallen beperkt tot wat bestek, wijnglazen en aardewerk.
13. In 1969 _____ [doen] de Britse aannemer William Press & Son Ltd., die in de buurt een rioolafvoerbuis _____ [aanleggen], een poging de lading te bergen.
14. Met een laadschop _____ [halen] hij onder meer enkele bronzen kanonnen, flessen wijn en allerlei gebruiksartikelen naar boven. Dat _____ [gebeuren] echter op zo'n onbehouwen manier dat enkele delen van het schip werden _____ [vernielen].
15. In de twintigste eeuw _____ [interesseren] velen zich voor de geschiedenis van de VOC en tussen 1985 en 1990 _____ [bouwen] zo'n vierhonderd vrijwilligers een replica van het schip 'De Amsterdam', dat nu bij het Scheepvaartmuseum is _____ [aanmeren].
16. Op woensdagmiddag, in de weekenden en in de schoolvakanties _____ [organiseren] het Scheepvaartmuseum een speciaal programma: 'levende geschiedenis' voor kinderen.
17. Ze worden _____ [rondleiden] door een bootsman of een passagiere en er worden spannende verhalen _____ [vertellen] over het leven aan boord van een VOC-schip.
18. Ook _____ [worden] er een echt kanon _____ [afvuren] en ieder matroosje _____ [passeren] zogenaamd de evenaar waarna het een certificaat van Neptunes. _____ [ontvangen].

1. Welk land had als eerste de specerijhandel in handen?
2. Waarom werd er een compagnie opgericht?
3. Waarom wisten de Hollanders al veel over Azië en de route naar Azië?
4. Was de handel meteen een succes?
5. Had alleen Amsterdam een compagnie?
6. Waar was de eerste vestigingsplaats in Azië en waarom daar?
7. Waarom waren specerijen zoals peper, belangrijk?
8. Waarom liep de handel op een gegeven moment (begin 1600) achteruit en wat werd de oplossing?
9. Wat was er speciaal aan de bevoegdheden van de VOC?
10. Met welk soort modern bedrijf wordt de VOC vergeleken?

In Franse Hema geen eindeloze rijen schappen

3-1-11

Oerhollandse Hema opende deze maand een filiaal in Parijs met stroopwafels en Jip en Janneke. „Ik koop hier graag kleine hebbedingen en kado's.”

Door MARK BEUNDERMAN

Ze kan de verleiding niet weerstaan en opent het pakje mini-stroopwafels meteen nadat ze heeft afgerekend.

Voor Martine Plassa, gepensioneerd lerares, is het al de derde keer dat ze de nieuwe Hema-vestiging in Parijs bezoekt. Op 1 december dit jaar opende de eerste Hema in de Franse hoofdstad zijn deuren.

Plassa wist niet dat Hema een Nederlands bedrijf is. „Die naam klinkt wel een beetje noordelijk, ik dacht aan Zweden of Duitsland”, zegt ze. De stroopwafels herkent ze niet als iets typisch Nederlands, „maar ze vindt ze erg lekker.

De Hema is gevestigd in het centrum van de Franse hoofdstad aan de rand van *Les Halles*, een groen terrein met winkelcentrum waarop ooit de centrale markthallen van de stad stonden.

Het is de vierde Hema-vestiging in Frankrijk. Andere Hema's zijn er

sinds 2009 in Lille, Valenciennes en Créteil, een voorstad van Parijs.

„Ik koop hier graag kleine hebbedingen en kado's”, zegt Plassa. „De spullen zijn niet duur, ze zijn origineel en de winkel is goed ingedeeld.” Plassa is precies het type klant waar Hema zich in Frankrijk op richt. Een vrouw, die graag leuke dingen voor zichzelf koopt, maar wel op de centen is.

De Parijse Hema ziet er anders uit dan die in, pakweg, de Kinkerstraat

'Fransen zijn niet aan rookworst gewend'

in Amsterdam. De Parijse vestiging is kleiner (ongeveer 400 vierkante meter), maar ruimer opgezet, frivoler en aantrekkelijker. Er zijn geen eindeloze rijen met schappen, maar lage tafels waarop producten zijn uitgesteld na selectie op kleur. De presentatie is origineel. Op de afdeling 'bébé' hangen de drinkbekers voor baby's in een kerstboom.

Ook in Parijs blijft de Hema herkenbaar. De zaak verkoopt alleen producten van het huismerk. De prijzen zijn afgerond. En in de hoek 'enfant' domineren Jip en Janneke.

Maar Nederlanders zullen in de Parijse Hema tevergeefs zoeken naar

veel praktische producten waarvoor ze de winkel in eigen land bezoeken. Er is geen groot rek met zwarte portemonnees. Er zijn geen doe-het-zelf-producten. Mannelijke klanten zijn er in de Parijse Hema weinig te vinden.

„In de Franse winkels verkopen we vooral de producten met een leuk design, die in Nederland bewezen succes hebben gehad”, zegt Rachel Lemao, assistent manager van de Parijse vestiging.

De Hema-rookworst kwam niet door de selectie. „Die worsten zijn voor Nederlanders heel karakteristiek, maar de Fransen zijn er niet aan gewend”, zegt Lemao.

Wel is er naast de ingang een rek met Nederlandse koekjes – niet alleen stroopwafels, maar ook speculaas en mergpijppjes – en allerlei soorten drop. Kroeppek en sambal zijn ook te koop. Lemao: „Zo proberen we nostalgische Nederlanders die in Parijs wonen te trekken.” En dat werkt. „Jaaa!!” klinkt het opeens bij de ingang. Twee Nederlandse vrouwen komen binnen. Ze gooien meteen twee pakken stroopwafels in hun mandje. Hun mannen werken in Parijs. „De Hema is een grote hit onder de Nederlanders in Parijs”, zegt Wanne Sinterniklaas. „Ze zeggen wel eens: het enige wat je mist als je in het buitenland woont is de Hema”, vult Lis Mulders aan, „en dat is ook zo.”

‘Fransen durven geen risico’s te nemen’

11/04/06

Door RENÉ MOERLAND

Een van de meest verbazingwekkende vragen die Maarten Hendriks van Franse zakenpartners krijgt is of hij even mee wil gaan. Naar de burgemeester. Want, zeggen ze dan, het lukt hem toch veel beter om te regelen dat ze ergens een kraam neer mogen zetten. „Ik, met mijn Frans”, zegt Hendriks, met grote ogen. „Fransen hebben er geen vertrouwen in dat ze zelf iets voor elkaar kunnen krijgen.”

Sinds een jaar verkoopt Maarten Hendriks stroopwafels in Frankrijk. Of preciezer: hij verkoopt kraampjes waarmee anderen op de markt gaan staan om Hollandse stroopwafels en Delfts blauw te verkopen. Het zijn chique kraampjes, standaard geleverd met een geelrode aankleding met in sierlijke letters *Gaufres d’Or* erop. Opgevoeten past alles in een Renault Clio. Bij nieuwkomers in zijn franchiseketen komt Hendriks zelf cursus geven. Over stroopwafels, maar ook over zakendoen in het algemeen. „Fransen worden graag bij het handje genomen”, legt Hendriks uit in zijn ruime woning in Nevers, een provinciestadje op 250 kilometer ten zuiden van Parijs. Ze willen wel ondernemen, maar graag via een kant-en-klarcconcept. Hij schat dat 80 procent van de winkels in Nevers is aangesloten bij franchiseketens. Veel meer dan in Nederland.

Eigenlijk wilden Maarten en Sandra Hendriks, beiden derigers, naar Nieuw-Zeeland emigreren, toen ze in 2001 besloten hun auto-

Sandra en Maarten Hendriks van het franchisebedrijf ‘Gaufres d’Or’, een keten marktkraampjes voor Hollandse stroopwafels en Delfts blauw. (Foto Evelynne Jacq)

matiseringsbedrijf in Roosendaal op te geven. Nederland was te druk geworden. Na een paar maanden in Frankrijk veranderden hun plannen. Juist omdat ze daar aanvankelijk alleen Nederlanders zagen, wilden ze het land „een echte kans geven”, vertelt Sandra. Ze gingen op zoek naar een rustig stadje met snelweg. „We wilden in het centrum wonen, om te integre-

ren.”

Maarten had een businessplan voor een automatiseringsbedrijf, maar dat schoot niet op. „Ik durfde niet. Had geen netwerk, sprak de taal niet.” En toen zei Sandra op een dag, eind 2004: „Oké, ik ga koekjes bakken.” Binnen een week regelden ze met de burgemeester dat ze op marktdag stroopwafels mochten verkopen.

Immiddels heeft Gaufres d’Or tien kramen, van Perpignan tot Metz. Op hun advertenties voor nieuwe kraamhouders komen nu wekelijks twintig reacties. De openheid van de Fransen heeft hen verrast. „Zelfs niet heel goed Frans-spreken is soms een voordeel. Als je het probeert, is het al snel goed.” Fransen zijn nieuwsgierig, vinden ze. En belangstellend. „Als je ziek bent, bellen ze je. En drie dagen later weer.”

Het was wennen aan de bureaucratie. Elk departement heeft een Keuringsdienst van Waren met eigen regels. „En je hoeft er echt niet mee aan te komen dat een regel raar is, omdat hij in 92 andere departementen niet geldt.” Een ambtenaar wil je altijd even laten weten dat je van hem afhankelijk bent. „Als je de hédag op je donderd krijgt van je chef is het prettig als de rollen eens omgedraaid zijn.”

Veel dynamische ondernemers komt hij niet tegen. „Als ik vrijdag iets dringend nodig heb voor een klant, zeggen ze rustig: ‘Kom maandag maar terug.’”

Maarten Hendriks is nu alsnog een internetbedrijf begonnen. In franchisevorm natuurlijk. En met stroopwafels proberen ze ook nieuwe dingen. Verkoop uit open dozen bijvoorbeeld met een gleuf om 3 euro in te deponeren. Voor zelfbediening in bedrijven. Zoals de Nederlandse snoepbox. Maar dat is wennen voor Fransen. „Ze vertrouwen hun personeel niet. Ze zetten die doos achter slot en grendel. Ja, dan verkoop je niks.”

Randstad durft stap in VS aan

Na de aankoop van Vedioor en Fujistaff richt Randstad zich weer op de Amerikaanse markt. Met de inlijving van SFN wil het uitzendbureau een marktleider worden voor hoger opgeleid personeel. Crisis, of geen crisis.

bedrijfswebsite. Daarmee is het bedrijf uit Fort Lauderdale in Florida een van de grotere spelers binnen de versplinterde Amerikaanse uitzendsector. Met de overname wordt Randstad in de VS het derde detacheringsbureau, al blijft het marktaandeel onder de 5 procent. De omzet in heel Noord-Amerika zou stijgen naar 4,6 miljard dollar (3,2 miljard euro), de totale omzet van Randstad naar ongeveer 17 miljard euro.

„Als ik de koersen kon voorspellen, was ik belegger geworden. Maar we hebben goede en slechte scenario's door gerekend. Zelfs als je uitgaat van een nieuwe crisis, kunnen we dit voorloven. Met 14 dollar per aandeel zitten we bijvoorbeeld onder de pick van april.”

De overname wordt aanvankelijk gefinancierd met de huidige leningen van Randstad die tot 2013 lopen. Met een groep van zeven banken wordt onderhandeld over nieuw krediet met een minimum van 1.050 miljard euro en een looptijd van vijf jaar. Volgens Van de Kraats mag Randstad netto 3,5 keer zo veel lenen als de bruto winst (2,7 miljard euro in 2010). Randstad verwacht eind dit jaar netjes op een zogenoemd *leverage ratio* van 2 te blijven.

De aankoop van SFN komt na de overname van het Nederlandse Vedioor in 2008 en het Japanse Fujistaff in 2010. In de tussenliggende periode werd Randstad na een paar recordjaren zwaar getroffen door de internationale recessie.

Het herstel van de werkgelegenheid in de VS laat langer op zich wachten. Tussen mei en juni steeg de werkloosheid van 9,1 naar 9,2 procent. Van de Kraats is niet bang. „Zonder arrogant te willen zijn: Randstad heeft heel wat scenario's doorstaan. Bij de dreun in 2009 daalde de omzet 27 procent. Dat is opgevangen met een beperkte reorganisatie, grotendeels natuurlijk verloop. We zijn niet in de financiële gevarenszone gekomen. Er is geen dividend uitgekeerd. Daar zijn we trots op.”

Door EPPO KÖNIG

De schulden crisis in Europa en de tegenvallende werkloosheidscijfers in de Verenigde Staten schrikken Randstad niet af. Het op een na grootste uitzendbureau ter wereld maakte afgelopen donderdag bekend dat het de Amerikaanse SFN Group wil overnemen. In september moet de deal rond zijn.

Bij „gematigde groei” verwacht Randstad de overnamekosten van 717 miljoen dollar (505 miljoen euro) binnen drie jaar terug te verdienen. „En anders duurt het gewoon iets langer”, zegt financieel directeur Robert-Jan van de Kraats. De boodschap: dit is een veilige aankoop, ook als het straks tegenzit.

SFN heeft circa 575 kantoren in de Verenigde Staten en Canada, bedient ruim 8.000 kleine en grote bedrijven en bemiddelt jaarlijks voor ruim 160.000 werkzoekenden, volgens de

Met de overname wordt Randstad in de VS het derde detacheringsbureau

en accountants, te plaatsen vertelt Van de Kraats. „In die markt is er wereldwijd nog geen duidelijke leider. En de VS vormt de grootste markt ter wereld.”

Randstad wil de aankoop contant financieren en biedt de aandeelhouders van de SFN Group 14 dollar (10 euro) per aandeel. In de eerste reacties sprak ABN Amro vrijdagochtend van een „redelijke prijs”, effectenspecialist SNS Securities sprak van „geen goedkope” overname. Van de Kraats:

woordigd in de groep tussen 35 en 65 jaar (78 procent). De meerderheid van de zzp'ers bestaat uit middelbaar en hoger opgeleiden. De moderne zzp'er werkt in de zakelijke dienstverlening, de zorg, in de creatieve beroepen zoals de media.

Bijna 60 procent verdient minder dan 20.000 euro per jaar. Ruim 30 procent verdient tussen de 20.000 en 60.000 euro. Een kleine groep van 9 procent heeft een jaarinkomen van meer dan 60.000 euro.

Voor 72 procent is de onderneming de enige inkomstenbron. Bronnen: *ZZP'ers in beeld*, Sociaal-Economische Raad; *Zelfstandigen zonder personeel* - Economisch Instituut Midden- en kleinbedrijf; *Arbeidsmarktanalyse 2008* - Raad voor Werk en Inkomen.

1-8-11

Wie is de zzp'er?

De groep die eigen baas wil worden - zelfstandige zonder personeel (zzp'er) - blijft groeien. Waren er in Nederland in 2001 nog 470.000 zzp'ers, in het eerste kwartaal van dit jaar is het aantal gestegen naar 722.000, blijkt uit de jongste cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Zeker 70 procent wordt zzp'er vanuit een vaste baan. In 5 procent van de gevallen oefende de werkgever druk uit op de werknemer om uit dienst te gaan.

De groep zzp'ers is heel divers, van systeemanalist en computerprogrammeur tot grafisch ontwerper, aannemer en veehouder. Tweederde van de zzp'ers is man. Zzp'ers zijn ondervertegenwoordigd in de leeftijdsgroep tussen 25 en 35 jaar (16 procent) en oververtegen-

Poolse werknemers gaan Nederland verruilen voor Duitsland. Dat verwachten uitzendorganisaties. Ze werven daarom nu al arbeidskrachten uit landen als Hongarije, Slowakije en Letland. Uit een prognose van koepelorganisatie van uitzendondernemingen ABU, blijkt dat het aantal Poolse arbeidsmigranten in Nederland sterk zal dalen. De belangrijkste reden daarvoor is dat Duitsland per 1 mei zijn grenzen heeft opengesteld voor Oost-Europese arbeiders. Polen kunnen daar zonder werkvergunning aan de slag.

29-6-11

bagger Als ergens ter wereld uit water land moet verrijzen, dan worden de Nederlanders te hulp geroepen. Dat is niet zo verwonderlijk, want Nederland is zelf zo ongeveer uit de bagger opgepompt. Sliedrecht is het centrum van de baggerwereld. Megaprojecten als het nieuwe vliegveld in zee bij Hong Kong en landuitbreidingen bij Singapore zouden zonder Nederlandse baggeraars technisch niet uitvoerbaar zijn. Baggeren is leuk en avontuurlijk. Dat blijkt wel uit het feit dat hele Sliedrechter dynastieën zich met het vak bezighouden en dat de bemanning van de baggerschepen

bijna exclusief uit Hollanders bestaat. Hollandse jongens wel te verstaan, de eerste vrouwelijke zuigbaas moet nog geboren worden. Het behoeft dan ook geen verbazing te wekken dat Nederlanders het enige volk ter wereld vormen dat 'zeven kleuren bagger kan schijten'.

3-1-11

Forse opleving voor Rotterdamse haven

Door een onzer redacteuren

De haven van Rotterdam heeft de crisis in 2010 ver achter zich gelaten. De overslag in Europa's grootste diepzeehaven bereikte een nieuwe piek van 430 miljoen euro. Dat is ruim 11 procent meer dan in 2009. De totale waarde van de overslag ligt nu 2,1 procent hoger dan het niveau van het vorige recordjaar 2008, vlak vóór het uitbreken van de wereldwijde recessie. „Dit resultaat is boven verwachting”, zei president-directeur Hans Smits van het Havenbedrijf Rotterdam bij de presentatie van de jaarcijfers. De overslag is een belangrijke graadmeter voor de stand van de Nederlandse economie. De haven kwam „versterkt uit de crisis”, aldus Smits, dankzij de groei van de wereldhandel en een sterk presterende Duitse economie.

Groei werd vooral gerealiseerd in de behandeling van containers: dit segment steeg met 12 procent. De overslag van erts en schroot sprong omhoog met 71 procent, vooral door de hogere vraag naar staal van Duitse autofabrikanten. En er werd 4 procent meer ruwe olie aangevoerd, het grootste deel vanuit Rusland.

De Nederlandse haven slaagde er ook in zijn marktaandeel in de zone van Le Havre tot Hamburg te verstevigen. Die bedraagt nu bijna 38 procent, drie procentpunt meer dan in 2008. Rotterdam concurreert scherp met Antwerpen, waar de overslag in 2010 met 13 procent steeg tot 178 miljoen ton.

Vooraf in het aantrekken van mastodontschepen tot 10.000 TEU (containers van 6,1 meter) en meer wordt een hevige slag geleverd. In de loop van 2011 wordt verwacht dat er 49 nieuwe schepen van dit type van de werven rollen – een toename met 30 procent. „Daarmee kunnen vijf extra lijnen tussen het Verre Oosten en Europa gelegd worden”, aldus Smits.

Met de aanleg van de Tweede Maasvlakte hoopt het Havenbedrijf die extra goederenstromen te kunnen aantrekken. „In 2014 worden de twee nieuwe terminals die daar voorzien zijn operationeel”, zegt Smits. „Dit komt ons nu fantastisch goed uit. Er zal geen congestie meer zijn zoals in 2005.” Voor 2011 houdt de havendirectie rekening met een verdere groei van de overslag met 2 á 3 procent tot circa 440 miljoen ton.

DE WEEK KORT

HAVENFUSIE. De havenbedrijven van Rotterdam en Amsterdam moeten op termijn samenwerken of fuseren. Dan hoeven ze niet te concurreren en kunnen nutteloze investeringen worden voorkomen. Dat stelt de onafhankelijke Raad voor Verkeer en Waterstaat in een advies aan minister Eurlings. Door een betere samenwerking of fusie kan een Nederlands havennetwerk ('Gateway Holland') worden gecreëerd. Schiphol – één bedrijf dat actief is op meerdere locaties – is daarbij het voorbeeld. Volgens de raad kan er geld worden bespaard als er bijvoorbeeld niet meer wordt geïnvesteerd in terminals waar schepen niet willen aanleggen. Amsterdam heeft een moderne containerterminal gebouwd, terwijl voor de overslag van containers Rotterdam geschikter is, omdat het beter toegankelijk is voor grotere zeeschepen.

ZEESLUIS. Ondanks de aanleg van een nieuwe zeesluis bij IJmuiden zal de Amsterdamse haven onbereikbaar blijven voor de grootste container- en bulkschepen. De nieuwe sluis in het Noordzeekanaal heeft een diepte van 18 meter, maar achter het sluizencomplex bij IJmuiden liggen de Velserspoortunnel, de Velsertunnel en Wijkertunnel in de weg. Schepen met een diepgang van meer dan 14 meter varen deze tunnels kapot. Minister Eurlings (Verkeer en Waterstaat, CDA), de gemeente Amsterdam en de provincie Noord-Holland hebben een convenant ondertekend over de financiering van de sluis. De werkzaamheden beginnen in 2013.

3-1-11

• De goederenoverslag in de Rotterdamse haven is in 2010 toegenomen tot 430 miljoen ton. Dit is 11,1 procent meer dan in 2009 en 2,1 procent meer dan in het vorige recordjaar 2008. Belangrijke stimulans voor de haven zijn groei van de wereldhandel met 15 procent (na de enorme crisisdip in 2009) en de bloeiende Duitse economie.

3-1-11

HOND. Een Nederlandse scheepshond heeft zich in Zuid-Duitsland in het schip vergist waarop hij meevaart. De kapitein van een Belgisch goederenschip op de rivier Main ontdekte de viervoeter bij zijn stuurhut. De hond wilde het vaartuig absoluut niet verlaten. Wel bleef het dier opvallend rustig op het water. De kapitein informeerde collega's. En inderdaad: op een Nederlandse duweenschap werd de hond vermist. Deze is later opgehaald.

29-3-10

57

Een nieuw huzarenstukje in de 21ste eeuw

Nieuw land in de Noordzee. De Kamer en de premier zijn enthousiast. En de baggeraars ook. Maar kan het? „Een mooie duinenrij, een breed zandstrand, dat is dan allemaal mogelijk.”

Door WARNA OOSTERBAAN

Over de plannen voor land in de Noordzee zal nog veel gediscussieerd worden, maar één ding staat voor waterbouwkundig Nederland vast: technisch is het aanleggen van eilanden voor de kust heel goed mogelijk. Delftse ingenieurs, baggeraars, technici, ze zeggen het allemaal: dit kunnen we. Sterker nog: hier zijn we goed in.

De Tweede Kamer wil dat het kabinet onderzoek doet naar landaanwinning in de Noordzee. Premier Balkenende betoonde zich enthousiast: „Het straalt dynamiek uit”, en het past „typisch in de 21ste eeuw”, zei hij.

„Een aardig idee”, vindt Han Vrijling, hoogleraar waterbouw aan de TU Delft. „In principe mogelijk”,

zegt Henk Nieboer, directeur van Witteveen+Bos, een groot ingenieursbureau met veel ervaring in de waterbouw. „Voor ons is bouwen in zee breed *and butter*”, zegt Roel Berends, woordvoerder van baggerbedrijf Boskalis. Ze kunnen het, en als je goed luistert hoor je een nauwelijks bedwongen enthousiasme bij de waterbouwers. In Dubai, in Korea, in Rusland, overal ter wereld leggen Hollandse ingenieurs dijken en nieuw land aan, maar op het eigen grondgebied is de glans van de kroonjuwelen Delawerken, de stormvloedkering, af aan het worden: de Afsluitdijk, de zandelland veel logischer dan een zandelland.

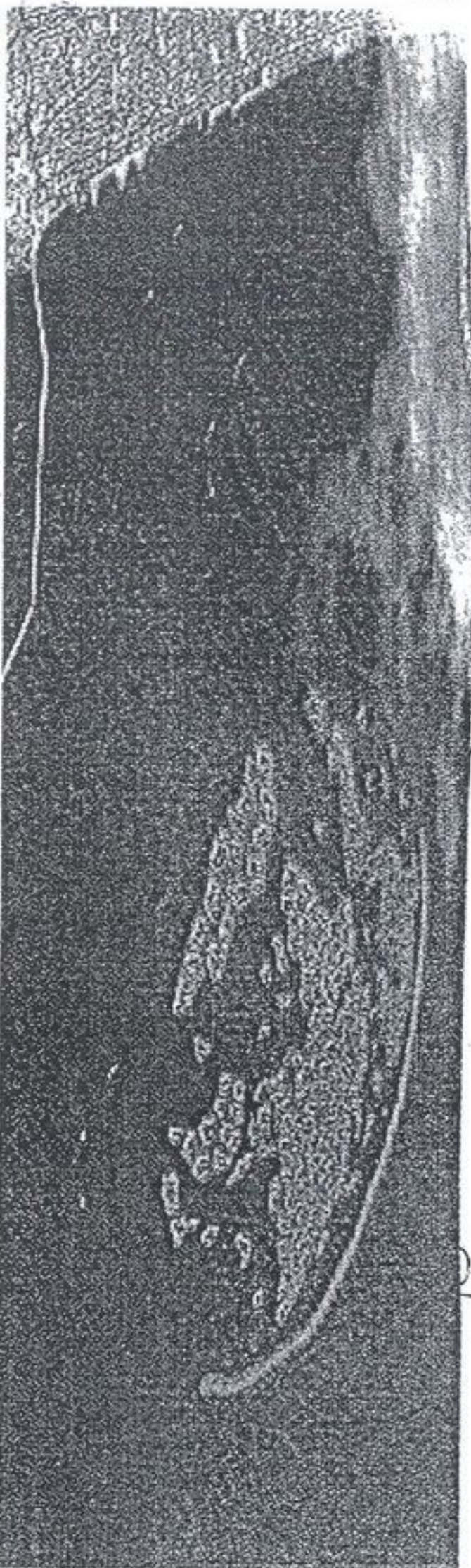
In de hele wereld kennen ze de hele wereld kennen ze 19 bedrijf Van Oord al een paar palmvonds”, zegt Bert Groothuizen, woordvoerder van baggerbedrijf Van Oord. „Maar in Nederland spelen we Calimero.” Hoog tijd voor een nieuw huzarenstukje.

Maar hoe doe je dat, nieuw land maken in de zee? „Er zijn twee methoden”, legt waterbouwer Henk Jan Verhagen van de TU Delft uit. „Je kunt inpolderen en je kunt ophogen. Een polder is goedkoop en het gaat sneller. Je legt een ringdijk aan, je pompt het water weg en een jaar of zes sta je al op de zeebodem.

Het nadeel is wel dat je eeuwig moet blijven malen.” Maar kan dat wel, een polder op tien of twintig meter beneden de zeespiegel? Wordt dat niet een erg diepe kuil in het water? „Het kan hoor”, zegt zijn collega Vrijling. „We hebben het al eerder gedaan, bij de Neeeltjedwongen en bij de stormvloedkering in Dubai, in Korea, in Rusland, overal ter wereld leggen Hollandse ingenieurs dijken en nieuw land aan, maar op het eigen grondgebied is de glans van de kroonjuwelen Delawerken, de stormvloedkering, af aan het worden: de Afsluitdijk, de zandelland veel logischer dan een zandelland.

de pogingen om het droog te krijgen. Nee, dan een opgespoten eiland. „Een mooie duinenrij, een breed zandstrand, dat is dan allemaal mogelijk”, zegt Verhagen. Maar waar haal je dat zand vandaan? „In de Noordzee is genoeg zand”, zegt Vrijling. En aan baggercapaciteit is ook geen gebrek. Van Oord en Boskalis hebben een hele vloot van sleepopperzuigers, schepen die met een slurf over de zeebodem gaan en zich in een paar uur vol zuigen met zand. Het gaat wel om veel zand. „De mensen hebben geen idee”, zegt Groothuizen van Van Oord. „In Dubai zijn we nu bezig een eiland op te spuiten dat vierduizend hectare groot is. De zee is daar twintig meter diep. Stel je nu eens een Chinese muur voor van vier meter breed en zes meter hoog – en dan de hele wereld rond. Zoveel zand hebben we daar nodig!”

Maar waar moeten die eilanden komen? Landschapsarchitect Adriaan Geuze is een bekend pleibezorger van bouwen in zee, maar voor hem staat vast dat een eiland op een paar kilometer voor de kust wegens de strenge milieuregelingen geen enkele kans maakt. „Dat is voor voor de Hoge Raad en dat gaat jaren duren. Daar komt nog bij dat de gemiddelde inwoner van Egmond zich niet kan voorstellen dat hij de zon niet meer in de zee ziet ondergaan.” Geuze heeft zijn plan al klaar: een paar eilanden die als Waddeneilanden voor de kust liggen. Buiten de territoriale wateren, en voorbij de horizon van de badgasten. „En begin dan met één eiland, bij Zeeland”, zegt Geuze. „Dan kun je eerst eens kijken hoe dat gaat en wat je ermee wilt.” Denkt hij aan woningen? „Nee”, zegt Geuze, „ik denk eerder aan natuur. Daar is meer behoefte aan.” Maar waarom moeten die eilanden er eigenlijk komen? Suzanne Hulscher is hoogleraar waterbeheer aan de Universiteit Twente en lid van het Innovatieplatform, een van de stimulators van het bouwen in zee. „Om twee redenen. De klimaatverandering zal hogere waterstanden en extremere stormen met zich brengen. Bebouwing in de zee kan de golfslag breken voordat de golven op de kust aankomen. En ten tweede willen we hiermee de watersector op een maatschappelijk verantwoorde manier impuls geven, we willen de experimenteer ruimte vergroten, de informatie stimuleren.”

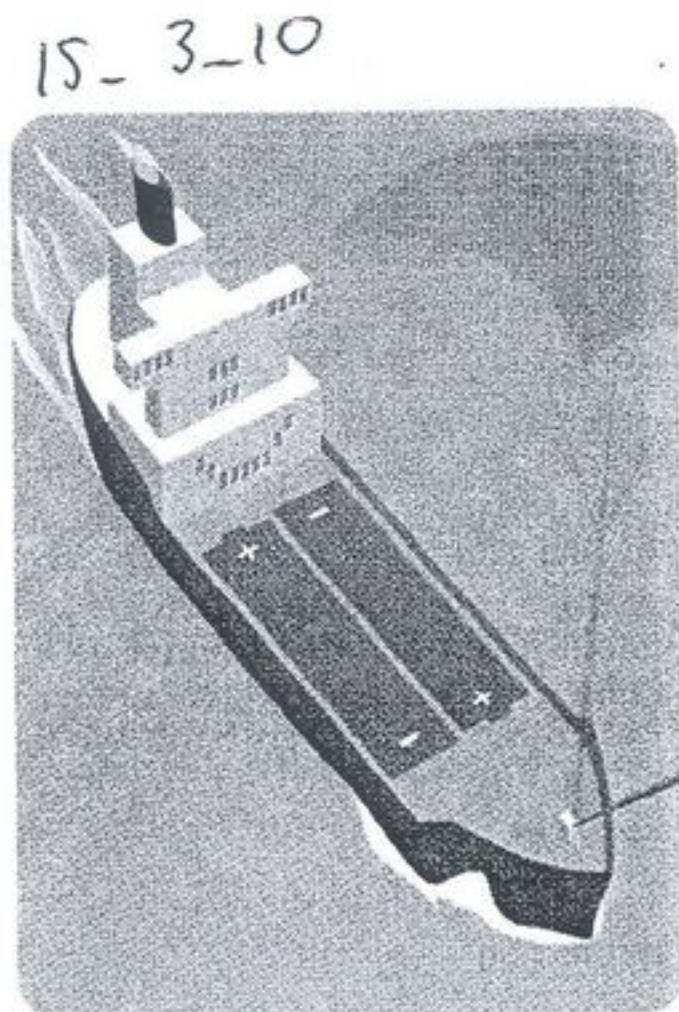
Baggeraar Van Oord heeft in Dubai het landwinningsproject *The World* opgeleverd. Vijftien sleepopperzuigers zijn ruim vier jaar bezig geweest om 320 miljoen kubieke meter zand op te spuiten tot 300 eilanden in de vorm van de continenten, vier kilometer uit de kust van Dubai. Het schaalmodel meet negen bij zeven kilometer. Voor een golfbreker van 27 kilometer, de langste ter wereld, is 34 miljoen ton steen verwerkt. Een Chinese zakenman betaalde recentelijk 28 miljoen dollar om het eiland Shanghai te kopen. (Foto AFP)

Zie ginds komt de stroomboot

De ideeën om duurzame energie te winnen, worden almaar gekker. Wubbo Ockels stelde in de vorige eeuw de 'laddermolen' voor. Stel u voor een roltrap in de lucht, aangedreven door de wind. In dezelfde vergezochte categorie hebben we de KiteGen, waarin vliegers of parasails dynamo's op de grond draaiende houden, en de Flying Electric Generator. Die laatste doet denken aan een helikopter maar de film wordt achterwaarts afgespeeld: wind brengt de rotor in beweging, zodat aan boord elektriciteit wordt opgewekt.

Dergelijke installaties moeten gaan werken op hoogtes boven de kilometer en profiteren – als ze worden gerealiseerd – van de hoge windsnelheden in die regionen. Die bedragen op 10 kilometer hoogte makkelijk het tienvoudige van de windsnelheid aan de grond. Denk aan honderden kilometers per uur. Volgens schattingen bevatten deze luchtstromen het honderdvoud van de wereldenergiebehoefte. Probleem is die energie betaalbaar en veilig te oogsten. Een van de complicaties is dat de gunstigste luchtstromen telkens ergens anders te vinden zijn.

Plaats in het rijtje buitenissige uitvindingen nu een Koreaans voorstel om schepen te bouwen met onder de bodem turbines, en die voort te trekken met extreem grote parasails. Dit doet denken aan het systeem SkySails, dat wordt uitgebaat door het gelijknamige bedrijf uit Hamburg. Hierbij worden schepen mede door vliegers getrokken, wat een flinke besparing op brandstof oplevert. Het slimme van het Koreaanse plan, van de heren J. Kim en C. Park, is dat schepen de winden kunnen volgen, en dus steeds van de hoogste windsnelheden kunnen profiteren. Bovendien is het met zo'n mobiele oplossing makkelijker gevaren te vermijden voor de luchtvaart en voor dichtbevolkte gebieden. Hun artikel is gepubliceerd in *Energy*. Ze berekenen dat één schip met een vlieger van

Illustratie Rik van Schagen

Installaties moeten profiteren van de hoge windsnelheden in hoge regionen

600.000 m² op een hoogte van zo'n anderhalve kilometer een vermogen moet kunnen winnen van 800 megawatt, goed voor een energiecentrale uit de middenmoot.

Dit is niet bepaald bewezen technologie, 600.000 m² is driekwart kilometer in het vierkant. Dit formaat parasail is nog niet gemaakt, het grootste op de markt is duizend keer kleiner. Verder moet de opgewekte energie worden opgeslagen. De Koreanen stellen voor aan boord waterstof te maken door zeewater te splitsen. Het opbergen van die waterstof is ook geen sinecure.

Maar als dat lukt, kun je zoveel van deze schepen als je maar wilt op de oceanen loslaten en zo een veelvoud van de wereldenergiebehoefte duurzaam opwekken. Daar wachten we dan maar op.

HERBERT BLANKESTEIJN

DUURZAME ENERGIE. Het Nederlandse bedrijfsleven heeft massaal aanvragen ingediend om geld te ontvangen uit de subsidiepot voor duurzame energie. Het ministerie van Economische Zaken heeft twee weken geleden de subsidieregeling SDE+ van 1,5 miljard euro opengesteld. Er zijn inmiddels honderden projecten ingediend voor de productie van onder meer windenergie, zonne-energie en 'groen' gas. Een project krijgt maximaal 9 eurocent subsidie toegekend per opgewekte kilowattuur stroom, of 62 eurocent per kubieke meter groen gas. Met de subsidie kunnen 120.000 huishoudens worden voorzien van duurzame energie, aldus het ministerie. Welke projecten precies worden gehonoreerd, is nog niet duidelijk. De toekenning gaat op volgorde van binnenkomst van de aanvraag.

11-05-09

KINDERHOEK

X In het karretje van een achtbaan hoef je meestal niks te doen. Maar voor het achtbaantje dat het pretpark Hemelrijk in het Brabantse Volkel wil bouwen moet je werken.

„Mensen moeten de energie die een ritje kost zelf leveren op een fitness-apparaat”, zegt pretparkbaas Ton Derks.

Bezoekers van pretparken willen een achtbaan. Dat vertellen ze Derks al jarenlang. Maar Derks wilde dat zijn pretpark een speeltuin bleef. Een park dus waar mensen klimmen, zwaaien en glijden op eigen kracht. Met het nieuwe achtbaantje, dat van de zomer voor een deel klaar moet zijn, krijgt iedereen een beetje zijn zin. „Achtbanen slurpen energie”, zegt Derks. „Die van ons is beter voor het milieu.” Voor één ritje zouden mensen 25 minuten moeten fitnessen. Dat werd te gek. Derks wil de mensen straks een paar minuten laten trappen en zwaaien. De rest van de energie komt dan van een veldje vol zonnepanelen. Volgend jaar moet de achtbaan helemaal klaar zijn.

MICHEL VAN NIEUWSTAD

X **GROENE TECHNOLOGIE.** In 2050 mogen er in Nederland geen olie, kolen, aardgas en uranium meer worden gebruikt. Alle energie moet dan afkomstig zijn van hernieuwbare bronnen, zoals wind, zon en biomassa. Die oproep doen de energie- en milieugroepen van zes politieke partijen (CDA, D66, PvdA, SGP, ChristenUnie en GroenLinks) in het document *Nederland krijgt nieuwe energie*. Ze willen een energierevolutie in gang zetten. Nederland moet mee voorop gaan lopen in de ontwikkeling van 'groene' technologieën. Het is voor het eerst dat er zo'n breed politiek draagvlak is om de energievoorziening van Nederland volledig te verduurzamen. In het document wordt bepleit dat fossiele energie extra wordt belast en dat er een investeringsfonds komt om de ontwikkeling van 'groene' technologieën meer te steunen. Ook mogen er in Nederland geen nieuwe elektriciteitscentrales meer bijkomen die op fossiele brandstoffen draaien.

17-3-10 IT

12

Laser en keizerarend tegen gevaarlijke ganzen

Vooraf ganzen vormen een gevaar voor de luchtvaart. Met roofvogels, lawaai en laser verjaagt Schiphol ze. Onaantrekkelijk gras wil ook helpen. Maar de aanpak kan nog structureler.

Door ARJEN SCHREUDER

We verdrijven natuur met natuur", zegt valkenier Frans Fontijn. Hij houdt een imposante keizerarend op zijn hand. Met zijn zoon Chris is hij dagelijks te vinden op de luchthaven Schiphol. Ze verjagen meeuwen, kraaien, spreeuwen en ganzen. Met roofvogels als de havik, giervalk en arend.

Fontijn: „Als er zo'n grote roofvogel op je afkomt, dan ga je wel op je wiken, hoor. Dan blijven die ganzen wel een paar dagen weg.”

Zwermen vogels, vooral grauwe ganzen, vormen een toenemend risico op Schiphol. Begin juni moest een toestel van Royal Air Maroc een noodlanding maken nadat ganzen in de motor waren gevlogen. Ook luchtvaartmaatschappij Arke Fly maakte onlangs zorgen kenbaar. Per tienduizend starts en landingen waren er vorig jaar 7,1 vogelaanvaringen. Drie jaar eerder waren dat er nog 4,4.

„Aan het einde van de zomer zijn de meeste aanvaringen”, zegt Sanne Patijn, *bird control* manager van Schiphol. „Dat komt doordat er dan veel jonge vogels voor het eerst vliegen. Die weten nog niet hoe gevaarlijk het hier is. Jonge vogels zijn domme vogels.”

Ganzen veroorzaken veel van de aanvaringen. Ze verblijven niet op de luchthaven, maar komen geregeld overvliegen. Een gans is groot genoeg om bij aanvaring een vliegtuigmotor te destabiliseren. En ze vliegen doorgaans niet alleen.

„Dat maakt ganzen zo gevaarlijk”, zegt operationeel directeur Ad Rutten van Schiphol. De afgelopen vijf jaar waren er zes aanvaringen met ganzen. Het aantal ganzen binnen twintig kilometer rondom Schiphol

is de afgelopen jaren verveelvoudigd en bedraagt nu ongeveer 43.000. Rutten: „De gans heeft in Nederland geen natuurlijke vijand en heeft in de Haarlemmermeer een aantrekkelijk foerageergebied.”

Bird control kost de luchthaven jaarlijks 2,5 miljoen euro. Het gras langs de startbanen wordt zo onaantrekkelijk mogelijk gemaakt, bijvoor-

'Jonge vogels zijn domme vogels'

beeld door het zaaien van laagcalorisch gras dat ook nog eens vijftien tot twintig centimeter hoog wordt gehouden. Veel vogels schijnen die hoogte onveilig te vinden. Verder kent Schiphol een afdeling bird control, met vijftien vogelwachters, een faunabeheerder, twee beleidsadviseurs en één manager. Zij proberen elk uur van de dag de vogels te verjagen. Vogelwachters schieten lichtkogels af, waarvan sommige met het geluid van een 'gillende keukenmeid', en produceren met gaskanonnen oorroverdoende knallen.

Vogelwachter Touke Osinga de-

monstreert hoe hij vanuit zijn auto angstkreten uit zijn luidspreker op het dak kan laten schallen. „Daar schrikken de vogels flink van”, zegt hij tijdens de angstaanjagende kreet van een scholekster.

Er is meer. Langs de banen staan vangkooien voor onder meer torenvalken. De vogels worden gelokt door witte muizen in de val. Eenmaal gevangen, worden ze enkele honderden kilometers verderop weer uitgezet. „Zodat ze daar een nieuw territorium kunnen beginnen”, zegt bird control manager Patijn. Andere maatregelen zijn *irritape*, wapperend zilverpapier, plastic vogelverschrikkers en scherpe pinnen op borden, zodat duiven er niet op gaan zitten.

De vogelwachters vormen naar eigen zeggen een aparte groep binnen de organisatie van Schiphol. Ze hebben een mobiele laser waarmee ze vogels uit sloten verjagen. Bovendien werd kort geleden een vast laserkanon geplaatst, dat bij mist en schemer de omgeving van de Aalsmeerbaan met een groene straal vogelvrij maakt. Verder begint de luchthaven een proef om vogels via de radar te detecteren. Daardoor kan vroegtijdig met verjagen worden begonnen, of

tijdig een startbaan worden gesloten. De proef duurt twee tot drie jaar.

Onlangs werd een Nederlandse Regiegroep Vogelaanvaringen in het leven geroepen met daarin bestuurders, boeren en natuurbeschermers. Deze regiegroep pakt de kwestie grondig aan. De groep noemt een vogelaanvaring 'het onbedoeld fysiek contact tussen een vliegend luchtvaartuig en vliegende vogels, enkel of als groep, met voor beide mogelijk schadelijke gevolgen', en zoekt naar meer structurele oplossingen. Zo wil ze boeren in de omgeving ertoe bewegen geen graan meer te verbouwen, maar iets wat ganzen niet lekker vinden. „Tulpenbollen bijvoorbeeld”, zegt voorzitter Henk Strietman. En ze wil boeren ertoe brengen na de oogst graanstoppels versneld onder te ploegen. Ook worden eieren van ganzen geschud. En, *last but not least*, de provincies in de omgeving van Schiphol hebben ruimhartig vergunningen verstrekt om ganzen af te schieten. Is het een idee om heel Schiphol, met zeshonderd hectare asfalt en liefst duizend hectare groen, compleet te asfalteren? „Dat mogen wij niet van de wet”, zegt bird control manager Patijn.

15-8-11
Windmolen
op zee goed
voor fauna

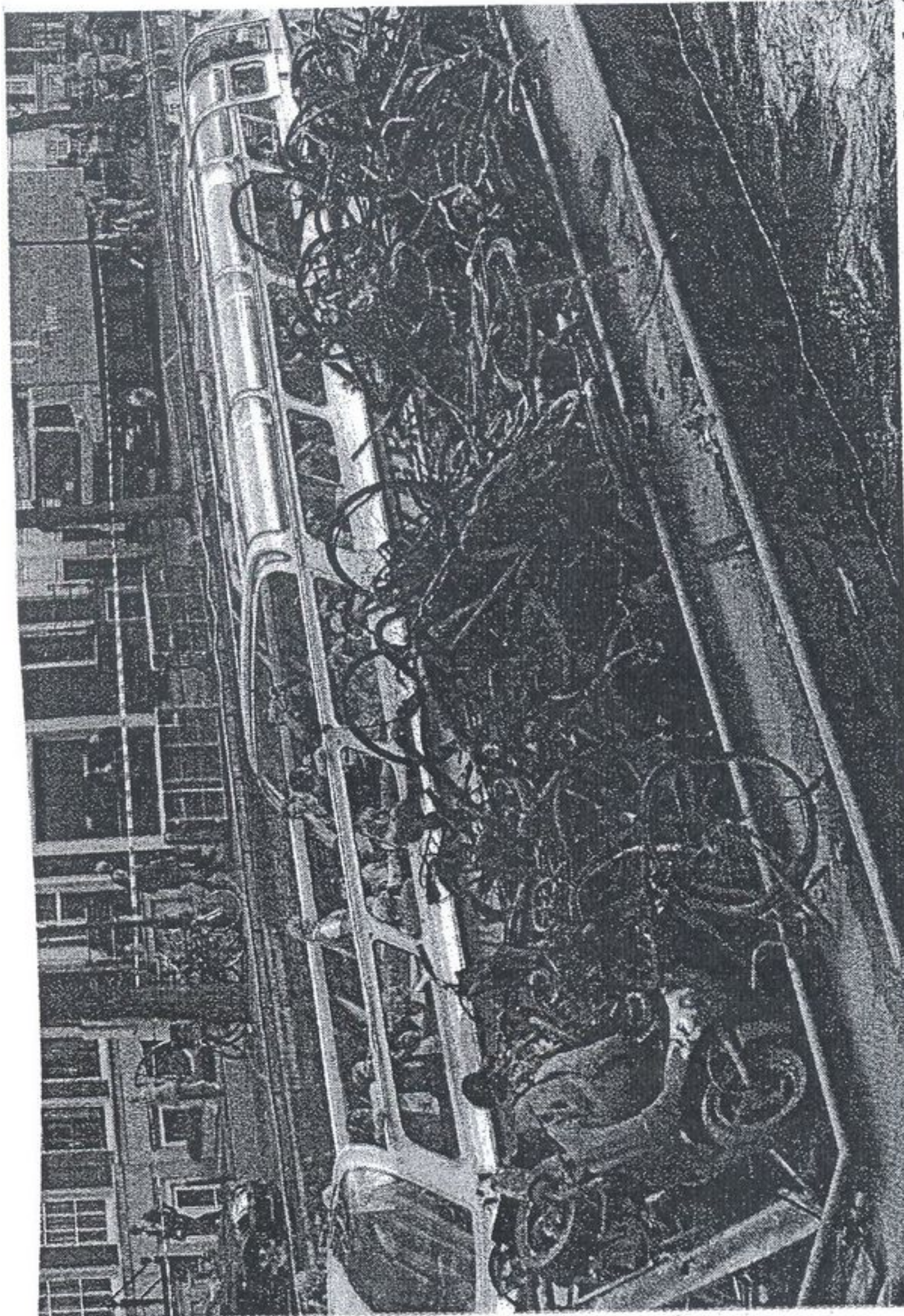
Windmolenparken op zee kunnen gunstig uitpakken voor de natuur. Ze lijken te dienen als vluchtplaatsen voor kabeljauw en ze trekken mosselen, anemonen en krabben. Dat is de conclusie van onderzoek door Imares, een instituut van Wageningen Universiteit.

Onderzoekers hebben twee jaar lang het windmolenpark tien tot achttien kilometer uit de kust bij Egmond aan Zee bestudeerd, in opdracht van de eigenaren Nuon en Shell. Er werd een „toename aan biodiversiteit” aangetroffen.

De conclusies zijn „niet één op één” te vertalen naar andere windparken, stellen de onderzoekers. Zo vliegen er bij dit windpark relatief weinig vogels. Wel zouden windparken in het algemeen kunnen fungeren als een „relatieve oase van rust” in het „drukke kustgebied”.

Op de palen van het windpark en de stenen die daar omheen zijn gestort, vestigen zich diersoorten zoals mosselen. Ook voor vissen zijn „kleine positieve effecten” te melden. Ook zijn er meer geluiden van bruinvissen dan buiten het windpark. In het algemeen functioneert het windpark als „een nieuw type habitat met meer soorten bodemdieren, een mogelijk toegenomen gebruik van het gebied door vissen, zeezoogdieren en sommige vogelsoorten, terwijl het gebruik door andere vogelsoorten afgenomen is”. De onderzoekers hebben geen bewijs gevonden voor de veronderstelling dat windmolens werken als 'gehaktmolens' van vogels. „Het lijkt er op dat er minder botsingen met vogels zijn dan bij windmolens op land”, zegt onderzoeker Han Lindboom, hoogleraar mariene ecolo-

50-00-12

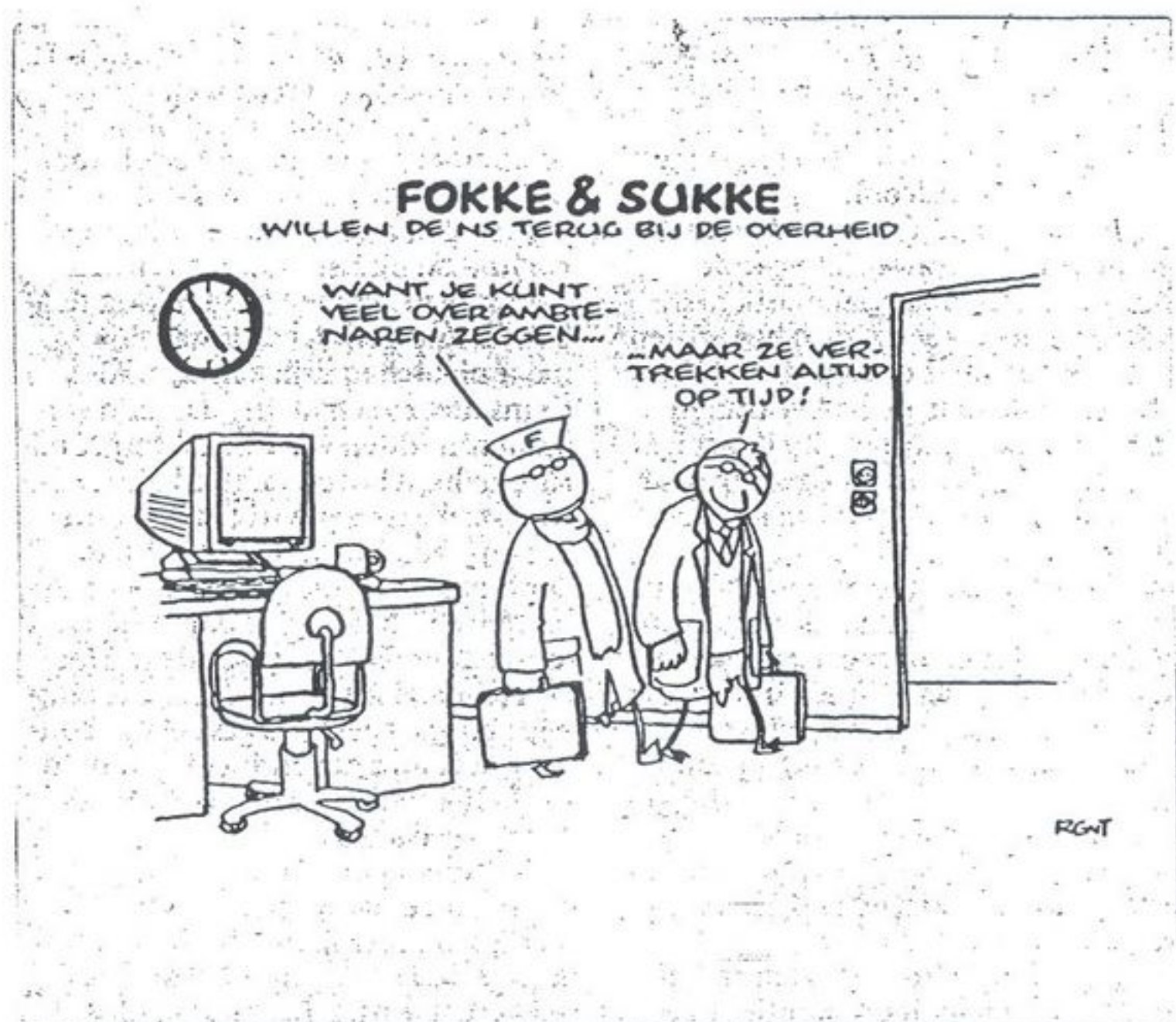
Een boot met fietswrakken vaart door de Amsterdamse Prinsengracht tijdens de schoonmaak van de grachten. Fietswrakken gelden in Amsterdam als een groot probleem, vooral als deze zijn vastgemaakt aan hekken, lantaarnpalen en bomen. Zo haalt de milieupolitie alleen al in Oud-West, een relatief klein stadsdeel, elk jaar ongeveer 1.500 fietswrakken van straat. (Foto Maurice Boyer)

LEEFKWALITEIT. Van de Amsterdammers gaat 48 procent per fiets of lopend naar werk of opleiding. Dat is het hoogste percentage van 75 onderzochte Europese steden, blijkt uit een Europees onderzoek naar de beleving van de levenskwaliteit. Opvallend is ook dat Rotterdammers zich relatief weinig lijken te storen aan lawaai. Slechts 51 procent van de Rotterdammers ziet lawaai als een groot probleem. In de Griekse hoofdstad Athene is dat 95 procent van de inwoners.

3-5-10

BUMPERKLEVEN. De grootste ergernissen op de weg, onnodig links rijden en 'bumperkleven', worden nauwelijks bekeurd. Over de eerste zes maanden van dit jaar werden linksrijders 1.216 keer bekeurd en bumperklevers zeshonderd keer. Dat is respectievelijk 0,02 en 0,01 procent van het totaal aantal bekeuringen, zo blijkt uit cijfers van het Centraal Justitieel Incasso Bureau.

20-10-11

4-7-11

DE WEEK KORT

FIETSEN. Rotterdam wil fietsen weggeven aan slachtoffers van fietsendiefstal. De stad onderzoekt of het financieel haalbaar is ieder slachtoffer meteen van een vervangend exemplaar te voorzien. Ze wil met het initiatief het gebruik van de fiets stimuleren en gedupeerde Rotterdammers tegemoetkomen. De gemeente wil gebruikmaken van de honderden fietsen die elk jaar van straat worden gehaald omdat ze erens staan waar dat niet mag. Het plan komt van GroenLinks.

65

De OV-fiets

23-02-09

Nederland

OV-FIETS. Het gebruik van de ov-fiets is vorig jaar fors toegenomen. Het aantal ritten steeg met bijna de helft van 330.000 naar 480.000. Het aantal abonnees groeide van 34.000 naar 51.000. Deze cijfers werden door de Nederlandse Spoorwegen gepubliceerd. Om een ov-fiets te kunnen huren moet de klant een abonnement afsluiten. Daarna kan hij voor 2,85 euro twintig uur gebruikmaken van de fiets. Op 182 locaties wordt de ov-fiets verhuurd.

Door MAARTEN 't HART

Ioen ik ruim tien jaar geleden vijftig werd, vond ik dat ik recht had op het comfort en gemak van de auto. Altijd was ik van mening geweest dat een farsoenlijk mens, vanwege de milieubelasting van zo'n ding, zich niet kon permitteren daarin te rijden, maar ik dacht: ik ben lang genoeg farsoenlijk geweest, nu komen de jaren der losbandigheid. Bovendien was mijn moeder, vanwege het feit dat ze hertrouwd was, verhuisd naar een plek in Drenthe die met openbaar vervoer niet te bereiken bleek. Daarbij kwam dat mijn stiefvader, een puur natuur EO-man, haar verbod nog langer contact met mij, 'die godloochenaar', te onderhouden. Dus wij moesten stiekeme afsprakes maken, waardoor het nog moelijker was haar met openbaar vervoer te bereiken.

Derhalve besloot ik een rijbewijs te halen. Dat mondde uit in pure ontgoocheling. Ik had 't autorijden in een mum van tijd onder de knie - „U bent een natuurtaent“, zei mijn rij-instructeur - maar de examinatoren hadden er absoluut geen zin in mij te laten slagen. Snel kwam ik erachter waar de letters CBR voor staan: Criteriemenen, Bandieten, Rovers. Toen ik

Maarten 't Hart verlangde naar een comfortabel vervoermiddel om zijn moeder in Drenthe te kunnen bezoeken. Na twee mislukte rijexamens zette hij de auto aan de kant, om een grote ontdekking te doen: de OV-fiets.

de eerste examinator, J.C. Heeneman, vroeg waarom ik gezakt was - ik was oprecht van mening dat ik niets fout had gedaan - zei hij na lang aandringen: „U hebt verkeer van rechts wel goed voorrang gegeven, maar u bent steeds iets te vroeg opgetrokken.“ De tweede, ene heer Douwes, wist zelfs helemaal geen enkele reden op te geven waarom hij mij had laten zakken. Na deze twee hufters hield ik 't verder voor gezien. Als ze ooit vermoord gevonden worden, weet u wie de schuldige is.

Mijn stiefvader is inmiddels door de Heere thuis gehaald, dus stiekeme afsprakes met mijn moeder hoeven niet meer, maar 't blijft moelijk haar

per openbaar vervoer te bereiken. Laat er nu echter op 't stuk van openbaar vervoer een ongehoord wonder geschied zijn, een wonder waar nog te weinig mensen kennis van hebben genomen. Vandaar dit stukje.

Dat wonder heet de OV-fiets. Heb je een kortingskaart bij de spoorwegen, dan kun je overal in den lande op vrijwel alle stations een OV-fiets huren. Dat gaat ongehoord simpel. Men houdt even een apparaatje bij de barcode op je kortingskaart, je krijgt een fietssleuteltje en je mag een hele dag op die fiets rijden voor de luttele somma van 2,75 euro, mits je een jaarabonnement OV-fiets hebt, waar je nog geen tien euro voor betaalt. Vroeger was 't altijd tobben als je ergens moet zijn in een grote stad. Amsterdam bijvoorbeeld. Vanaf 't station naar mijn uitgever liep ik mijnsuf. Als ik ook nog even naar Broekmans & Van Poppel wilde, moest ik nog weer een halfuur uittrekken. Nu fiets ik vanaf 't station in een mum van tijd op mijn OV-fiets naar mijn uitgever, en vervolgens in een handomdraai naar Broekmans & Van Poppel. En waar je maar fietst, zie je overal auto's in files staan, of vertwijfelde automobilisten naar een parkeerplaatsje zoeken. Zoals Harry Mulisch tegen me zei: „Ik heb de auto wegge-

daan, het was te onpraktisch, als je wilt rijden, sta je stil in de file, en als je wilt stilstaan, kun je geen parkeerplaats vinden.“ Wat een groot man is het toch, dat hij dat zo treffend weet te formuleren!

Sinds ik tweemaal voor mijn rijexamen gezakt ben, geniet ik elke dag uitbundig van de opsomming van de files op de diverse radiozenders. Als bijzonder cadeautje waren op mijn verjaardag, 25 november, een jaar of wat geleden, de files zo duizelingwekkend lang dat die dag nog steeds nummer 1 staat op de file-toptien.

Je snapt niet dat ook nog maar enig mens, nu de OV-fiets beschikbaar is, zich nog per auto vervoert. Elke dag worden de files langer. Straks staat heel Nederland zo vast dat de files ook niet meer opgelost zullen worden. Reikhalzend zie ik ernaar uit. Het kan niet ver meer zijn. Wat een feest zal het dan zijn om op je blauwe OV-rijwiel langs die eeuwige file te fietsen.

Nu zegt u natuurlijk: ja, maar met de trein is ook geen pretje meer. Ach, dat valt zo geweldig mee; dankzij de verdragingen heb je tegenwoordig haast altijd een trein eerder dan de trein waarmee je van plan was te reizen.

Opmars van biologische voeding in recessiejaar

X

Consumenten hebben in het recessiejaar 2009 ruim 10 procent meer besteed aan biologische voeding. De omzet van biologische voeding groeide vijf keer zo hard als die van gangbare voeding. Daarmee steeg het marktaandeel van biologische voeding naar 2,3 procent, wat neerkomt op 647 miljoen euro. Dat blijkt uit het rapport Bio-Monitor 2009.

Uli Schnier, voorzitter van de Taskforce Marktontwikkeling Biologische Landbouw, de organisatie die de Bio-Monitor uitgeeft, zegt dat steeds meer merkfabrikanten ontdekken dat er veel groei zit in biologische voeding. Voedingsconcern Unilever kwam in oktober met biologische soepen op de markt, en zuivelbedrijven Friesland Foods en Arla hebben ook aangegeven meer biologische producten te willen maken. „Ze beginnen biologisch te beschouwen als ideale conceptversterker”, zegt Schnier, „Het maakt A-merken nog authentieker.”

Schnier ziet ook dat huismerken van supermarkten en drogisterijketens de laatste jaren het voortouw hebben genomen in het aanbieden van een biologisch assortiment. A-merken hebben volgens hem „te lang zitten pitten” en moeten nu „flink bijkachelen” met het ontwikkelen

van een biologisch assortiment. „Producenten hebben te lang de kat uit de boom gekeken omdat zij bang waren dat biologisch te duur zou zijn, maar nu moeten zij vechten om schapruimte.”

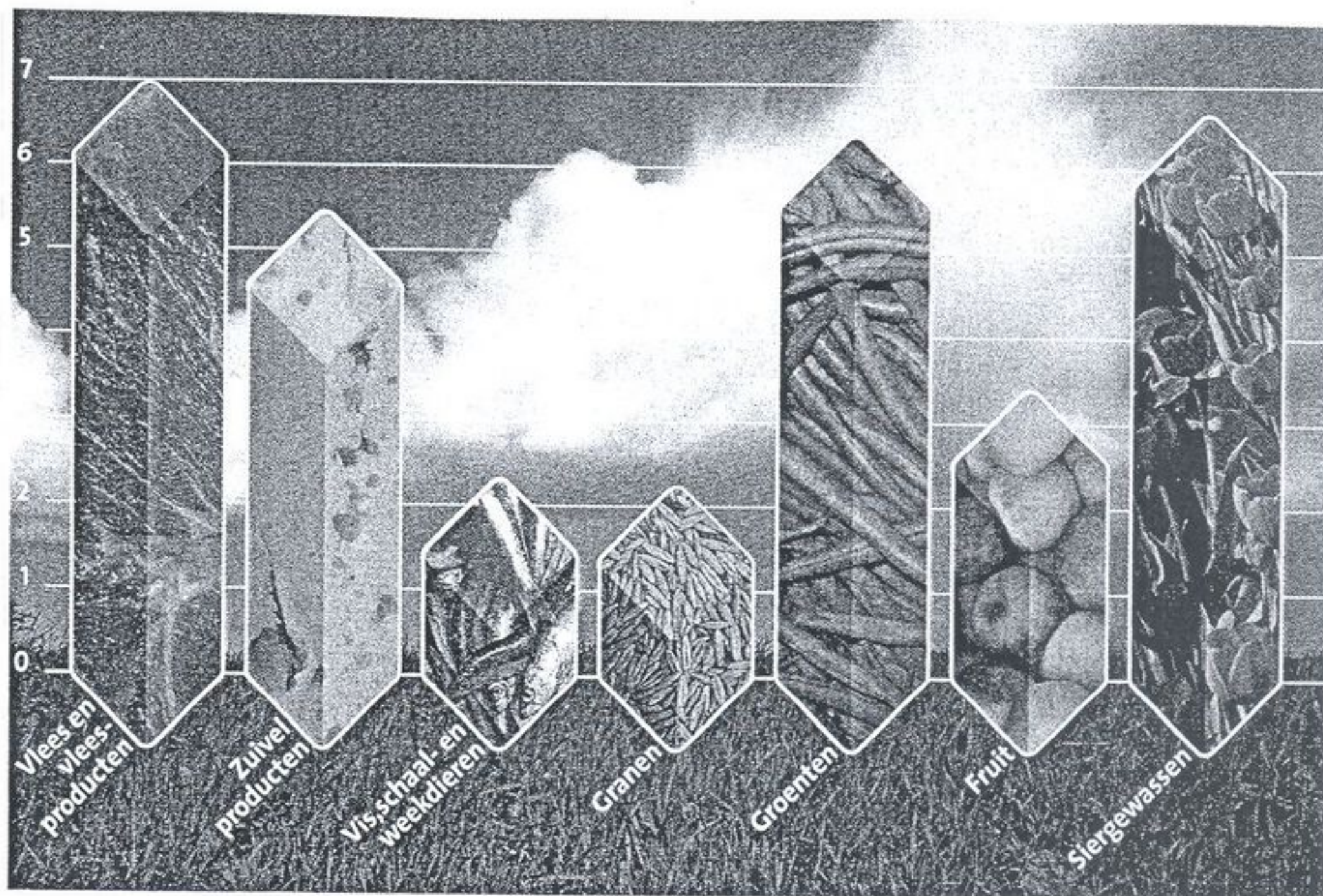
Bij de supermarkten groeide de omzet van biologische voeding in het afgelopen jaar met 11,5 procent iets harder dan in de speciaalzaken, waar de groei uitkwam op 8,1 procent. In volume is de groei waarschijnlijk nog groter dan in omzet, omdat volgens het vakblad *Biofood* de winkelprijzen van biologische producten afgelopen jaar licht zijn gedaald, terwijl die van gangbare producten gemiddeld stegen. Maar Schnier zegt daarover geen exacte gegevens te hebben. „Uit Duitsland is dat wel bekend. Daar daalde de omzet in biologisch met 1 procent, maar werden er wel meer producten verkocht.”

Het areaal biologische landbouwgrond in Nederland is afgelopen jaar met 2,9 procent toegenomen, terwijl het totale areaal landbouwgrond juist afneemt. Nederland telde in 2009 1.488 biologische boeren en tuinders met een gemiddelde bedrijfsgrootte van 36,7 hectare. Op 2,7 procent van het Nederlandse agrarisch areaal wordt nu biologisch gewerkt.

26-4-10

15-2-10 11

BOEREN. Op bijna één op de vijf boerderijen werkt een boer die ouder is dan 65 jaar. Van deze 13.300 boeren heeft bijna de helft een werkweek van meer dan 30 uur. Er werken in ons land zelfs nog 3400 boeren die ouder zijn dan 75 jaar. Dit blijkt uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Bijna 60 procent van de AOW-gerechtigde boeren werkt op een bedrijf, waarvan de omvang te klein is om er een fatsoenlijke boterham te verdienen.

Veilingen Aalsmeer en Flora gaan fusieren

Door een onzer redacteurs

De bloemenveilingen Aalsmeer en Flora Holland fuseren tot grootste bloemenveiling ter wereld. Vanaf 2008 worden veilingen op zes locaties in het land onder de naam Flora Holland door één coöperatie bestuurd.

In Den Haag hebben de bestuursvoorzitters van beide coöperaties op 26 oktober tijdens een persconferentie een intentieverklaring hiervoor ondertekend.

De ledenvergaderingen van de twee coöperaties, die eigenaar zijn van de twee veilingorganisaties, moeten het samengaan nog goedkeuren. Naar verwachting zal dat in september van 2007 gebeuren. Eén nieuwe coöperatie zal eigenaar

van het nieuwe Flora Holland worden.

Gezamenlijk hadden de twee veilingorganisaties vorig jaar een omzet van 3,7 miljard euro en 4.600 medewerkers. De nieuwe veilingorganisatie zal 97 procent van de Nederlandse veilingmarkt voor snijbloemen, kammer- en tuinplanten in handen hebben.

De veilingen stellen dat dit geen probleem zal opleveren qua monopolisering van de markt, omdat de veilingen slechts faciliterend zijn en de markt op internationaal niveau moet worden gezien. Ze verwachten dat de Nederlandse Mededingingsautoriteit de fusie zal goedkeuren.

„De markt vraagt hierom”, zei bestuursvoorzitter Bernard Oosterom

van de coöperatie Aalsmeer tijdens een toelichting op de plannen in Den Haag.

„Wat komt er op ons af? Schaalvergroting en internationalisering. We menen een enorme vlucht, de kosten stijgen en daardoor nemen de marges van ondernemingen af.”

In de praktijk leidt dat tot twee ontwikkelingen, aldus Oosterom, tevens potplantenteleer te Waddinxveen. Enerzijds heeft meer handel buiten de veiling om plaats, bijvoorbeeld omdat winkelketens die centraal inkopen direct zakendoen met telers. Aan de andere kant maken meer telers juist gebruik van beide veilingorganisaties, en zijn ze dus beter af als die twee samengaan. Flora Holland is de afgelopen jaren

ontstaan uit een fusie van een reeks veilingen in Naaldwijk, Rijnsburg, Bleiswijk, Venlo en Eelde.

Door deze fusies heeft Flora Holland als geheel met een omzet van 2 miljard euro de veiling in Aalsmeer overvleugeld, al is Aalsmeer nog steeds de grootste bloemenveiling onder één dak.

Flora Holland en de Bloemenveiling Aalsmeer zijn eigendom van hun respectieve coöperaties van enkele duizenden kwekers. De twee zullen op gelijkwaardige basis samengaan.

Op 25 oktober hebben de besturen van beide coöperaties lokale afdelingen op de hoogte gesteld. De reacties van de leden waren positief, aldus de beide voorzitters op de persconferentie.

23/03/09

Bloemensector zucht onder crisis

Het was een kwestie van tijd tot ook Nederlands meest bezongen exportproduct de gevolgen van de crisis zou voelen. Eind vorig jaar waren de eerste tekenen al zichtbaar: de bloemenexport daalde met 4 procent. Voor het eerst sinds de jaren zestig werden er minder bloemen verkocht. De totale bloemenexport in 2008 bleef volgens de cijfers van het Hoofdbedrijfschap Agrarische Groothandel (HBAG) Bloemen en Planten steken op 3,2 miljard euro.

In januari en februari daalde de export verder. In januari met 10 procent ten opzichte van januari 2008, tot 224 miljoen euro. De cijfers van februari zijn nog niet bekend, maar volgens Herman de Boon, voorzitter van de Vereniging van Groot-

handelaren in Bloemkwekerijproducten (VGB), ziet het er somber uit. „Op de veiling daalde de verkoop van bloemen en planten de afgelopen maand met bijna 20 procent per week.” 80 procent van de bloemen die op de veiling worden verkocht gaat naar het buitenland. Er worden niet alleen minder bloemen verkocht, ook de prijzen zijn sterk gedaald.

Een groot probleem voor de bloemenexport vormt de terughoudendheid van kredietverzekeraars en banken.

Omdat de gemiddelde betalings termijn in de internationale bloemenhandel tussen de vijftig en zestig dagen ligt, moeten de bedrijfsrisico's deels worden afgedekt met kredietverzekeringen. Als die niet

kunnen worden afgesloten, moet de groothandel zelf haar risico's beperken. Verzekeraar Atradius sloot in november vorig jaar nog de handel met ondernemingen in een aantal Oost-Europese landen uit van een kredietverzekering en plaatste 20.000 bedrijven op een zwarte lijst.

De kou in bijna heel Europa vormde een extra belemmering voor de export. De straathandel, een substantieel afzetkanaal voor snijbloemen, had het daardoor moeilijk. De vorst is echter geen verklaring voor de cijfers die de branche nu laat zien, zegt De Boon. „Ik ben niet optimistisch. Uiteindelijk krijgt de consument door deze crisis toch minder te besteden en dat zal de detailhandel merken.”

00/10/09

BEKENDE VEEZIEKTEN VAN DE LAATSTE TIJD

GEKKE KOEIENZIEKTE

MUCCA PAZZA

VOGELGRIEP

INFLUENZA AVIARIA

MOND- EN KLAUWZEER (MKZ)

AFTA EPIZOOTICA

BLAUWTONG

FEBBRE CATARALLE (blue tongue)

(pecore)

VARKENSPEST

PESTA SUINA

Q - KOORTS

RICKETTSIOSI

21/01/08

Verburg wil duurzame veehouderij

Door een onzer redacteurs

De Nederlandse veehouderij moet ingrijpend veranderen. Dier en milieu moeten centraal komen te staan. Dit schrijft minister Gerda Verburg (Landbouw, CDA) aan de Tweede Kamer.

In vijftien jaar moet de veehouderij „in alle opzichten duurzaam” zijn: produceren „met respect voor mens, dier en milieu waar ook ter wereld”. Het buitenland is erbij betrokken omdat alle veevoer dat in de EU wordt geïmporteerd in de toekomst „gegarandeerd duurzaam is geproduceerd”.

Boeren in de intensieve veehouderij zullen hun werkwijze fundamenteel anders moeten aanpakken, suggereert Verburg. Haar toekomstvisie: „Het vee vertoont natuurlijk gedrag, krijgt daglicht en ondergaat nauwelijks tot geen fysieke ingrepen.” Nu raken varkens in de bio-industrie zo geïrriteerd dat ze elkaars staarten afbijten, dus knippen varkenshouders de staarten af. Kippen in krappe hokken pikken elkaar, dus knippen boeren hun snavels af.

De ambities van de minister zijn „te groot”, zegt Annechien ten Have, varkenshoudster en voorzitter van de vakgroep Varkenshouderij van de Land- en Tuinbouw Organisatie (LTO), en ze zijn niet binnen vijftien jaar te realiseren. Ten Have zegt wel „elementen van de visie te delen”. LTO-voorzitter Albert Jan Maat is positiever: „De ambities zijn prima, maar daar horen een stimulerend investeringsklimaat bij en passende re-

gels die niet remmend werken.”

De milieubeweging reageert voorzichtig. „De analyse belooft meer dan de concrete stappen die ze uiteindelijk voorstelt”, zegt Wouter van Eck van Milieudefensie, de indiener van het burgerinitiatief dat vorig jaar de Tweede Kamer vroeg om een einde te maken aan de intensieve veehouderij.

Van Eck waardeert vooral het voorstel dat alle veevoer duurzaam moet worden geproduceerd. Milieuorganisaties hebben al langer kritiek op de invoer van soja uit Zuid-Amerika voor veevoer waarvoor veel oerwoud wordt gekapt. Via gesprekken met de industrie probeert men al tot afspraken te komen.

Verburg wil dat voortaan stallen „om het dier heen worden gebouwd”. Volgens Van Eck betekent dit echter dat Verburg niet wil dat alle dieren die nu dicht op elkaar zijn gepakt in de toekomst buiten kunnen wroeten, zoals „natuurlijk gedrag” suggereert. Verburg lijkt te suggereren dat ramen voor daglicht zouden voldoen.

Voor de consument is een belangrijke rol weggelegd, meent Verburg. „In 2011 moet de gemiddelde consument zich bewust zijn van de impact van zijn consumptiegedrag op mens, milieu en dierenwelzijn, waar ook ter wereld.” Met name over deze uitspraak zijn de boeren tevreden. Ze leiden daaruit af dat ze de extra kosten die ze zullen moeten maken kunnen doorberekenen aan de consument.

KOEIEN. Koeien die een naam hebben, geven meer melk dan anonieme koeien, blijkt uit onderzoek van de universiteit van Newcastle. De wetenschappers ondervroegen 516 Britse melkveehouders over hun vee en over de manier waarop zij daar mee omgingen. Bijna de helft van de boeren (46 procent) zei dat ze de koeien bij naam noemden. Deze boeren hadden een significant hogere melkopbrengst dan de boeren die dat niet deden. Volgens de onderzoekers komt dat doordat koeien zich prettiger en meer ontspannen voelen als ze aandacht krijgen. Het onderzoek kwam online in *Anthrozoos*.

2-02-09

haring Het vangen, conserveren, schoonmaken, proeven en opeten van haring is in Nederland met rituelen omgeven. Buitenlanders vinden het gehap in stukken rauwe vis maar eng, misschien dat we er daarom zoveel werk van maken. Vlaggetjesdag, de haringrace, het bij opbod verkopen van het eerste vaatje Hollandse nieuwe – het is allemaal 'oer'. Het merendeel van de in Nederland geconsumeerde haring komt tegenwoordig uit Denemarken en Noorwegen, maar dat maakt niks uit. Haring is ons onvervreemdbaar cultuurbezit sinds 1350, toen Willem Beukelsz. het 'haringkaken' uitvond. Het heeft hem een standbeeld in Biervliet opgeleverd, en terecht, want zijn vondst maakte de haring houdbaar, waardoor de haringvangst veranderde in een goudmijn. Kaken is het verwijderen van kieuwen, ingewanden en keel, waarna de haring wordt ingezouten. Maar bij het opeten van het zeebanket aan de haringkar ('de gezonde apotheek') worden nationale gevoelens verdrongen door regionale. Amsterdammers eten hem in mootjes gesneden met een prikkertje, in Den Haag en Rotterdam beoefent men het haringhijsen. Ethel Portnoy, van oorsprong Amerikaanse, omschrijft deze laatste aanpak als volgt: 'Men tilt de vis bij de staart op, buigt het hoofd achterover, opent de mond en hapt de haring af tot men bij de staart komt, die dan wordt weggeworpen. Interessant is dat de eter, terwijl hij met deze operatie bezig is, dicht bij de kar blijft. De haringhijser voelt zich veilig binnen die beschermende sfeer, want tijdens het eten is zijn keel ontbloot en zijn ogen in extase gesloten; gedurende die ogenblikken is hij erg kwetsbaar.' (zie. ~~Adelmann~~)

STOKVIS. Europese handel in gedroogde zeevis over grote afstanden landinwaarts dateert al van de elfde eeuw. Dat concludeert een internationaal team van archeologen en visserijbiologen in het vakblad *Journal of Archaeological Sciences*. Aan de hand van koolstof- en stikstofisotopen in teruggevonden kabeljauwbottjes konden de onderzoekers vaststellen waar de vis gevangen moet zijn. Op basis daarvan concluderen zij dat al in de elfde eeuw stokvis (gedroogde kabeljauw) uit het noorden van Noorwegen (rond de Lofoten) werd verhandeld naar de Vikingstad Haidhabu-Hedeby in het huidige Sleeswijk-Holstein.

90/2/81

Geen vangstverbod voor paling

Er komt geen gedeeltelijk vangstverbod voor paling. Een meerderheid van de Tweede Kamer heeft dit plan voor bescherming van de bedreigde vissoort van minister Gerda Verburg (Landbouw, CDA) van tafel geveegd. Verburg toonde zich in het parlement bereid de wens van de Kamermeerderheid over te nemen.

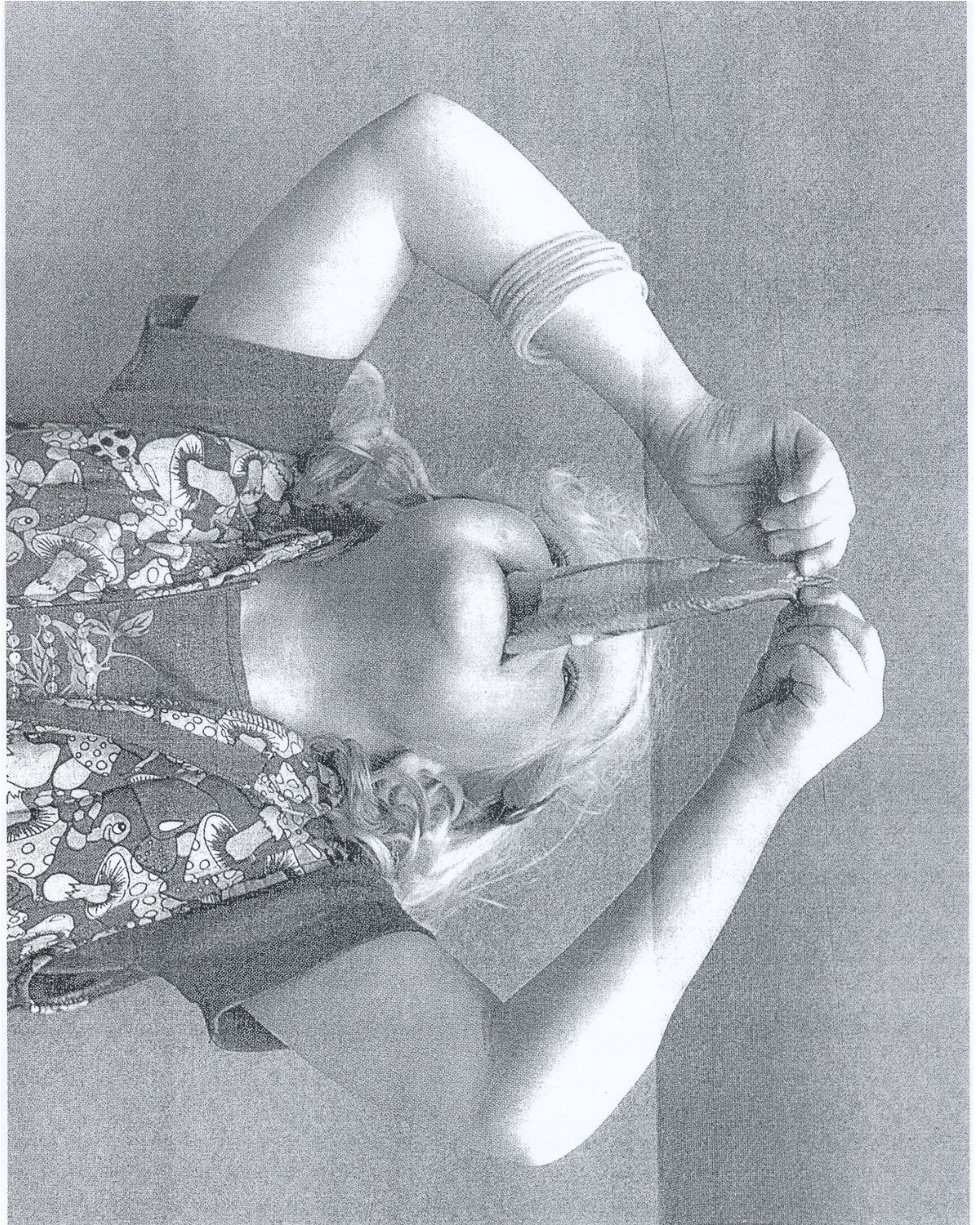
Het vangstverbod voor de maand oktober dat Verburg wilde invoeren, zou de 300 Nederlandse palingvisserij een schadepost van 4,6 miljoen euro hebben opgeleverd, aldus de

Combinatie van Beroepsvisserij (CvB), op een totale omzet van ruim 17 miljoen. Doel van het verbod was meer geslachtsrijpe paling (zogenoemde schieraal) uit de binnenwateren naar zee te laten ontsnappen om zich daar voort te planten. Volgens de vissers was dit niet reëel, omdat gemalen en andere obstakels veel paling tegenhouden of vermalen. Dus stelden de vissers voor zelf tegen een vergoeding 157 ton schieraal (de doelstelling van Verburg) 'over de dijk te zetten' richting open zee.

VISVANGST. Nederlandse vissers mogen volgend jaar meer haring en schol uit de Noordzee vissen. Dit hebben de Europese visserijministers besloten. De ministers stellen elk jaar de totale vangsthoeveelheden voor verschillende vissoorten vast. De visbestanden hebben zich kunnen herstellen als gevolg van de vangstbeperkingen van de afgelopen jaren. Nederland krijgt veel meer vergunningen voor de zogenaamde 'pulsvisserij'.

3-1-11 II

leuke roeg
open

DE RANDSTAD EN DE OVERTREID

uit: Geo Geordend

► De Randstad bestaat uit een groot aantal, ruimtelijk van elkaar gescheiden, stedelijke gebieden. Al die agglomeraties liggen echter weer zo dicht bij elkaar dat het geheel als het ware als één superstad functioneert. Die superstad is qua inwoneraantal en qua interne afstanden heel goed vergelijkbaar met Londen of Parijs.

- Toch is er een wezenlijk verschil. De buitenlandse wereldsteden zijn allemaal vanuit een bepaalde kern ontstaan en hebben ook nu nog de 'normale' geleiding van een stad: een dichtbebouwd kerngebied dat naar buiten toe steeds ruimer, groener en rustiger wordt.
- Bij de Randstad is het echter precies andersom: het centrale deel is juist landelijk van aard, 'Het Groene Hart'. De dichte bebouwing vinden we om dat betrekkelijk lege gebied heen: het stedelijk hoefijzer dat in Nieuwegein en via (ondermeer) de Utrechtse, Amsterdamse, Haagse en Rotterdamse agglomeraties bij de Moerdijk eindigt. Deze metropoolvorm komt nergens anders ter wereld voor en mag daarom met recht 'uniek' heten.

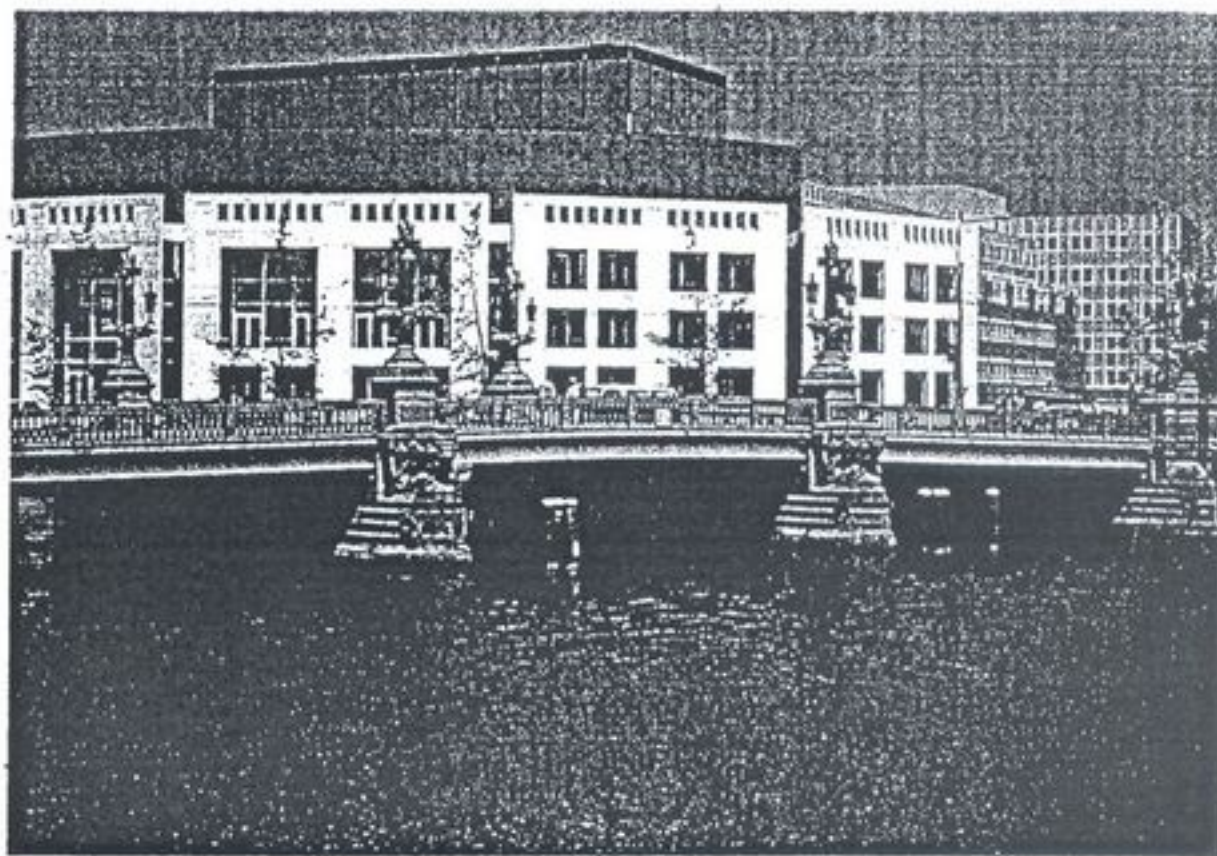
► Als we de vergelijking met andere wereldsteden doortrekken, kun je de diverse agglomeraties als het ware beschouwen als diverse, gespecialiseerde 'wijken' van de metropool.

- De 'Amsterdamse wijk' bevat de financiële functies (effectenbeurs, de grote handelsbanken), de grote uitgeverijen, de landelijke kranten, de toonaangevende instanties op het gebied van de kunst.
- De 'Haagse wijk' is het bestuurscentrum, de plaats van Hof, parlement, Hoge Raad, Catshuis en ministeries. Maar ook: ambassades en de hoofdkantoren van grote en vaak internationale ondernemingen.
- De 'Rijnmondwijk' is de plek waar zich de grootste haven ter wereld bevindt, waar de groot-schalige chemische industrie gevestigd is en waarlangs een zeer groot deel van de Europese in- en uitvoer loopt.
- De 'Utrechtse wijk' is de zetel van veel instanties van nationaalverzorgende aard: het hoofdkantoor van de NS, de complexen van de Jaarbeurs, de grootste universiteit van Nederland. Maar ook: het Hilversumse radio- en tv-gebeuren en de talloze conferentieoorden in Utrecht, in Amersfoort en op de Heuvelrug.

► Natuurlijk is deze opsomming van 'wijkfuncties' alleen bedoeld om de sfeer te schetsen: denk nu niet dat er in Rotterdam niets aan kunst wordt gedaan of dat er in Utrecht geen banken te vinden zijn.

► De mensen die aan het eind van de 19e eeuw van het platteland naar de stad trokken, werden vaak heel slecht gehuisvest. Er kwam na een poosje zoveel verzet tegen de slechte woontoe-standen, dat de regering in 1901 een wet maakte om er iets tegen te doen: de Woningwet. Dat was een soort voorloper van de Wet op de Ruimtelijke Ordening die in 1965 in werking trad. Dankzij de Woningwet konden de gemeenten eisen stellen aan de kwaliteit van woningen. Ook konden ze nu uitbreidingsplannen maken. Vóór die tijd kon iedereen maar in het wilde weg bouwen. In die uitbreidingsplannen werden de nieuwe wijken als grote vlakken tegen de bestaande stad aangeplakt. Zo ontstond wat men noemt: de uitgelegde stad. Er is inmiddels een eind gekomen aan het steeds maar verder 'uitleggen' van steden. Na de rond 1960 begonnen leegloop van de steden bleef er wel behoefte aan nieuwe huizen. Die nieuwbouw was bedoeld als vervanging van min of meer verkrotte oude woningen.

Maar die nieuwbouw wordt niet meer aan de stadsrand gepland maar in de binnensteden. Daar zijn namelijk door de afbraak van verouderde huizen, fabrieken, haveninstallaties, enzovoort, grote gaten in de bebouwing ontstaan. Die kunnen mooi opgevuld worden met nieuwbouwprojecten. De regering streeft nu naar de compacte stad. Het is overigens gebleken dat een aantal van die oude fabrieksterreinen waar nu huizen op staan, sterk vervuild zijn. Het gevolg is dat soms hele wijken weer moeten worden afgebroken.

AMSTERDAM -

het muziektheater

DE DAPPERSTRAAT

Natuur is voor tevredenen of legen.
En dan: wat is natuur nog in dit land?
Een stukje bos, ter grootte van een krant,
Een heuvel met wat villaatjes ertegen.

Geef mij de grauwe, stedelijke wegen,
De' in kaden vastgeklonken waterkant,
De wolken, nooit zo schoon dan als ze, omrand
Door zolderramen, langs de lucht bewegen.

Alles is veel voor wie niet veel verwacht.
Het leven houdt zijn wonderen verborgen
Tot het ze, opeens, toont in hun hogen staat.

Dit heb ik bij mijzelfen overdacht,
Verregend, op een miezerigen morgen,
Domweg gelukkig, in de Dapperstraat.

Woningen

Hoogbouw

Laagbouw

Rijtjeshuis

Twee onder een kap

Doorzonwoning

Galerijflat

Aanleunwoning

Seviceflat

Verzorgingsflat

eengezinswoning. Nederland is bezaaid met eengezinswoningen. Ze vormen de basiseenheid van de huisje-tuintje-boompje-beestje-filosofie van de Nederlandse architectuur in de twintigste eeuw: een woning met een tuintje achter (soms ook voor), twee etages (beneden keuken en woonkamer, boven slaapkamers) en een zolder. De enige verandering is dat ze steeds groter worden. Dat begon al in de jaren zestig, toen men de eengezinswoning opblies tot 'doorzonwoning', met veel glas, licht en lucht, en een grotere tuin. Op de tegenwoordige Vinex-locaties zijn de nog weer ruimer bemeten eengezinswoningen omringd door vijvertjes en tuinparkjes. Maar terwijl ze nog in aanbouw zijn, wordt er alweer steen en been geklaagd dat ze te klein zijn. Het moet nog ruimer. In het dichtst bevolkte land van Europa koesteren de bewoners een paradoxale behoefte: hoe minder ruimte er voor hen allen is, hoe meer ruimte ze voor zichzelf opeisen.

Van twee kamers per huis naar vijf kamers

- Wonen in Nederland was tot het begin van de twintigste eeuw voor een fikse deel van de bevolking uiterst onaangenaam. Relatief grote gezinnen woonden in zeer kleine huisjes.

- In 1901 werd een wet ingevoerd die de bouw van nieuwe woningen reguleerde. Ook voor mensen met een laag inkomen moesten er ruime

huizen zijn. Inmiddels woont het merendeel van de mensen in woningen met vier of meer kamers.

- Michiel Vergeer van CBS: „En in die grotere huizen wonen we met gemiddeld minder mensen dan onze voorouders een eeuw geleden. 16,7 miljoen Nederlanders hebben 7 miljoen woningen tot hun beschikking.”

3-1-11

"Fantastisch nieuws"

4-7-11

De Vereniging Eigen Huis (VEH) ziet de verlaging van de overdrachtsbelasting van 6 naar 2 procent als „een zeer positief signaal”, zegt woordvoerder Hans André de La Porte: „Als de woningmarkt in beweging komt, komt ook de economie in beweging. Denk aan al die mensen die nu in de sector werken, zoals bouwers, verhuizers en schilders. Het kopen van een huis wordt duizenden euro's goedkoper.”

De Nederlandse Vereniging voor Makelaars (NVM) is blij dat het kabinet „de onzekerheid over de overdrachtsbelasting nu heeft weggenomen”, aldus woordvoerder Ronald Kimman. „Alle proefballonnetjes hebben de onzekerheid alleen vergroot.”

De Nederlandse Vereniging van

Banken (NVB) is in zijn wiek geschoten. De bankenbelasting waarmee het kabinet de plannen in de woningmarkt deels mee wil betalen, kunnen de kredietverlening beperken en de economie schaden, menen de bankiers. Het besluit is onverstandig en lijkt overhaast te zijn genomen, vindt voorzitter Boele Staal. „Er is geen enkel overleg met de bankensector geweest, wat haaks staat op de noodzaak voor een integrale aanpak in overleg met de sector.”

VVD-Kamerlid Betty de Boer spreekt van „fantastisch nieuws” voor de woningmarkt. „Het scheelt kopers ongelooflijk veel geld.” De Boer denkt dat dit net het zetje is dat de woningmarkt nodig heeft om weer los te komen: „De boodschap aan kopers is: je moet er

nu bij zijn.”

SP-Kamerlid Paulus Jansen noemt het idee „prima”, maar zet grote vraagtekens bij de financiële dekking: „Het venijn zit in de financiering. Wie gaat dit betalen? Per saldo betalen de huurders straks weer mee aan de koopsector. Het is geen hallo-luja.”

Jacques Monasch (PvdA): „Het is goed dat er iets gebeurt, maar het is natuurlijk wel paniekvoetbal. Het kabinet durft niet te beginnen aan een echte hervorming van de woningmarkt.”

Kees Verhoeven (D66) noemt het „een goede stap maar een halve stap. Een hap-snap-stap. Huizenkopers blijven met onzekerheid zitten: wat gebeurt er volgend jaar als de maatregel afloopt?”

Regionaal

11-1-10

KRAAKPANDEN. Het aantal kraakpanden in Amsterdam is gedaald tot twee- à driehonderd. De Amsterdamse kraakbeweging is in omvang afgenomen tot ongeveer 1.500 'echte krakers'. Het aantal buitenlanders laat zich lastig exact vaststellen. Dit staat in het rapport *Kraakbeweging anno 2009* in Amsterdam. De onderzoekers concluderen dat geweldgebruik binnen de kraakbeweging grotendeels is verdwenen, verhalen over een verharding ten spijt.

Regionaal

22-3-10

HARINGVLIET. De sluisdeuren in de Haringvliet worden voorlopig niet op een kier gezet. De plannen om opnieuw zout water binnen te laten gaan wel door, maar de uitvoering loopt vermoedelijk ongeveer twee jaar vertraging op. Rijk en provincie zouden de sluisen in december dit jaar deels openstellen. Het 'Kierbesluit', acht jaar geleden al genomen, moet leiden tot herstel van getijdewerking en meer natuur, herstel van de visstand en meer recreatie.

PADDENTREK. De paddentrek is goed op gang. Vrijdag 19 maart was er een piek te zien in de migratie van padden vanuit hun overwinteringsplaatsen naar sloten, poeltjes, plas-sen, meertjes en andere watertjes om zich voort te planten. Niet alleen de padden vertonen zich, ook kikkers en salamanders begeven zich 'op straat'. De padden moeten wegen oversteken om hun doel te bereiken, velen sneuvelen onderweg, platgereden door auto's, brommers en fietsen.

22-3-10

20-04-09

TE KOOP

Oud

Koopsom woning	€ 400.000	€ 400.000
Andere kosten	5% € 20.000	5% € 20.000
Overdrachtsbelasting	6% € 24.000	2% € 8.000
Totaal	€ 444.000	€ 428.000
Hypotheeklast per maand bij een rente van 5% en een aftrek van 52%	€ 888	€ 856

Nieuw

Verskil
€ 16.000

€ 32 p/m

Prijswontwikkeling woningen (index derde kwartaal 2008 = 100)

4-7-11

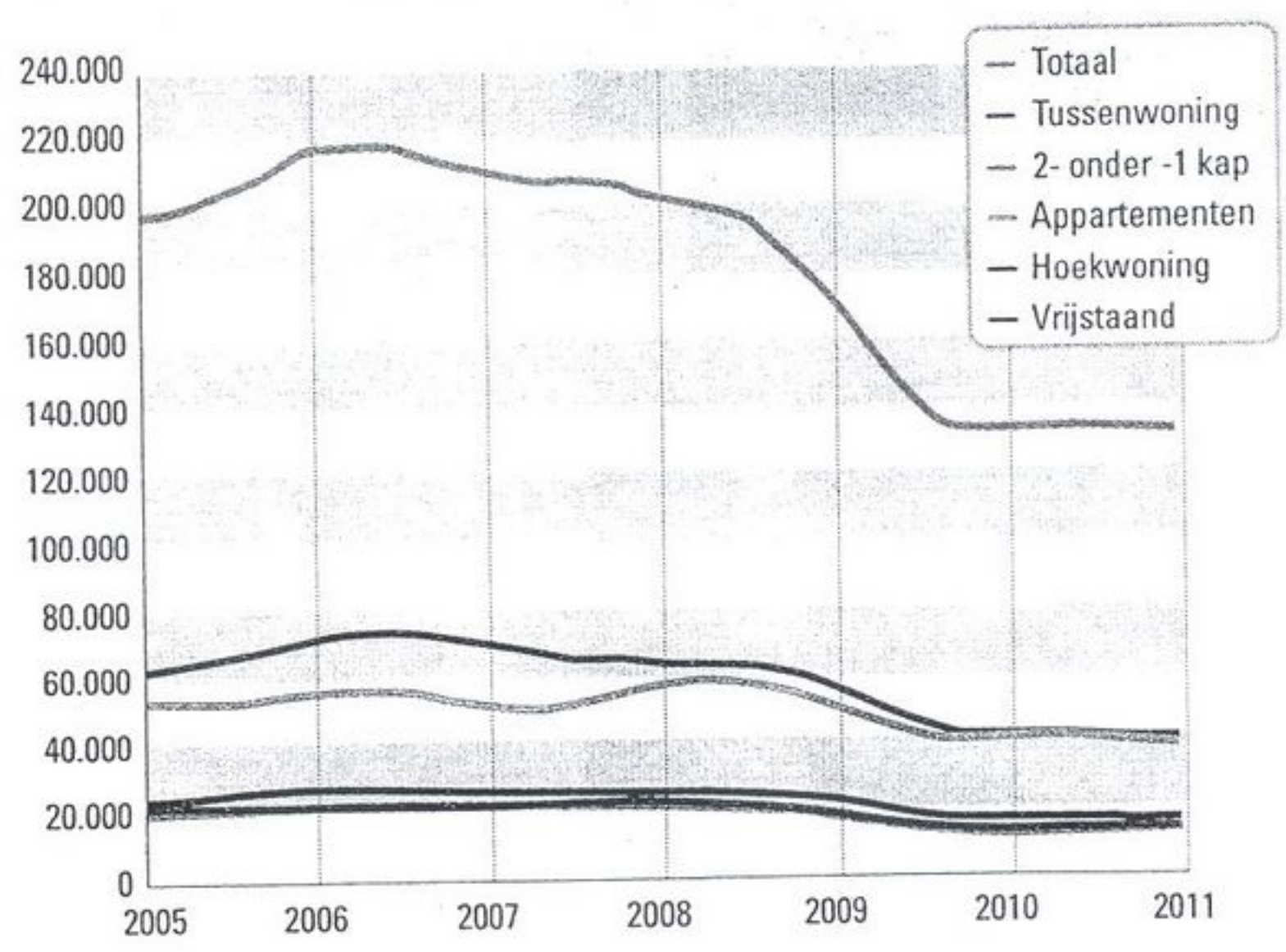
€444.000
€428.000

Kosten koper: 10 procent van de aankoopprijs

Wie een bestaand huis koopt, betaalt naast de aankoopprijs de zogeheten kosten koper. Dit bedrag is opgebouwd uit een aantal verschillende kosten, die samen ruwweg 7,5 tot 10 procent van de koopsom bedragen. Grootste post was tot nu toe de overdrachtsbelasting van 6 procent. De overige kosten bestaan uit de notariskosten (de zogeheten transportakte), de inschrijving in het kadaster en de kosten voor het afsluiten van

een hypotheek (gemiddeld 1 procent). De kosten van een makelaar (gemiddeld 1,25 en 1,75 procent van de aankoopprijs) en de kosten van een eventuele woningtaxatie of een bouwkundig rapport, zitten hier overigens niet bij. Nu de overdrachtsbelasting tijdelijk wordt verlaagd naar 2 procent, zullen de kosten koper dalen naar gemiddeld 3,5 tot 6 procent van de koopsom.

Aantal transacties op de woningmarkt van 2005 tot 2011 per huissoort

NRC 010711 / CL / Bron: CBS

Soepele handel in windenergie zal het succes van windparken bepalen

De wind is grillig. Soms waait het, soms niet. De aanvoer van elektriciteit wordt onvoorspelbaarder als er meer windenergie komt. En Nederland krijgt in de toekomst veel meer windenergie, zeker op de Noordzee. Maar dat hoeft niet per se een probleem te zijn, zegt Bart Ummels, projectmanager bij het bedrijf Siemens Wind Power. „Tenminste, als er meer ruimte komt voor internationale handel in windenergie.” Ummels promoveerde eind februari aan de TU Delft op een onderzoek naar de inpassing van grote hoeveelheden windenergie in het Nederlandse elektriciteitsnet.

Als er meer internationale handel in windenergie mogelijk is, kunnen plotselinge overschotten makkelijker worden getransporteerd naar landen waar op dat moment juist vraag is naar stroom.

Internationale handel in elektriciteit bestaat al wel: de APX [de handelsbeurs voor elektriciteit en gas, red.] in Amsterdam is aangesloten op de Powernext in Parijs, en de Belpex in Brussel. Maar voor windenergie zijn de mogelijkheden nog beperkt. Bedrijven moeten een dag van tevoren aangeven hoeveel windenergie ze in het buitenland denken te gaan kopen of verkopen. Maar hoeveel elektriciteit je denkt te gaan leveren, hangt af van hoe hard het zal gaan waaien. En dat is een dag van tevoren moeilijk te voorspellen. Zo goed zijn de huidige windmodellen nog niet. Daarom zou je een aanbod van windenergie op de markt later moeten kunnen maken, tot één of enkele uren voordat de handel erin begint. In Scandinavië werkt het zo al, en daar gaat het prima, zegt Ummels. Netbeheerder TenneT experimenteert er nu mee, samen met Duitsland. Om die internationale handel fysiek ook mogelijk te maken, zijn er meer verbindingen tussen de landen in Noordwest-Europa nodig.

Daar wordt aan gewerkt. Zo is er vorig jaar een kabel gekomen tussen Noorwegen en Nederland. Er wordt er nu een aangelegd tussen Nederland en Groot-Brittannië. Ook de interconnectie met Duitsland zal worden uitgebreid. Verder overweegt TenneT een verbinding met Denemarken te maken, en nog een extra verbinding met Noorwegen.

De Europese Commissie heeft in zijn recente stimuleringspakket van vijf miljard euro geld weggezet voor de aanleg van een grote ringleiding die aangelegd moet worden door de landen die aan de Noordzee grenzen. De vele windparken die gepland zijn voor de Noordzee, kunnen dan straks op die ringleiding invoeden. Zo kan windenergie uit Groot-Brittannië verhandeld worden in Frankrijk, en Denemarken. „Wind en handel zijn niet los van elkaar te zien”, zegt Ummels.

Groene Hart Volgens de legende vloog luchtvaartpionier Albert Plesman in 1938 boven West-Nederland, keek naar beneden, en zag dat Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht een ring van steden vormden. Op zichzelf is die 'Randstad' niet uniek. Elders in West-Europa bevinden zich andere 'netwerkmetropleen', zoals het Ruhrgebied en de driehoek Antwerpen/Gent/Brussel. Wat de Randstad bijzonder maakt, is de combinatie met het Groene Hart: het centrale veenweidegebied met een nog grotendeels agrarische bestemming. Hoe groen dat Hart is, blijkt op overweldigende wijze als je vanuit het zuiden op Schiphol komt aanvliegen: een eindeloos lijkende opeenvolging van kavels en slagen, gevat in water, midden in één van Europa's dichtst bevolk-

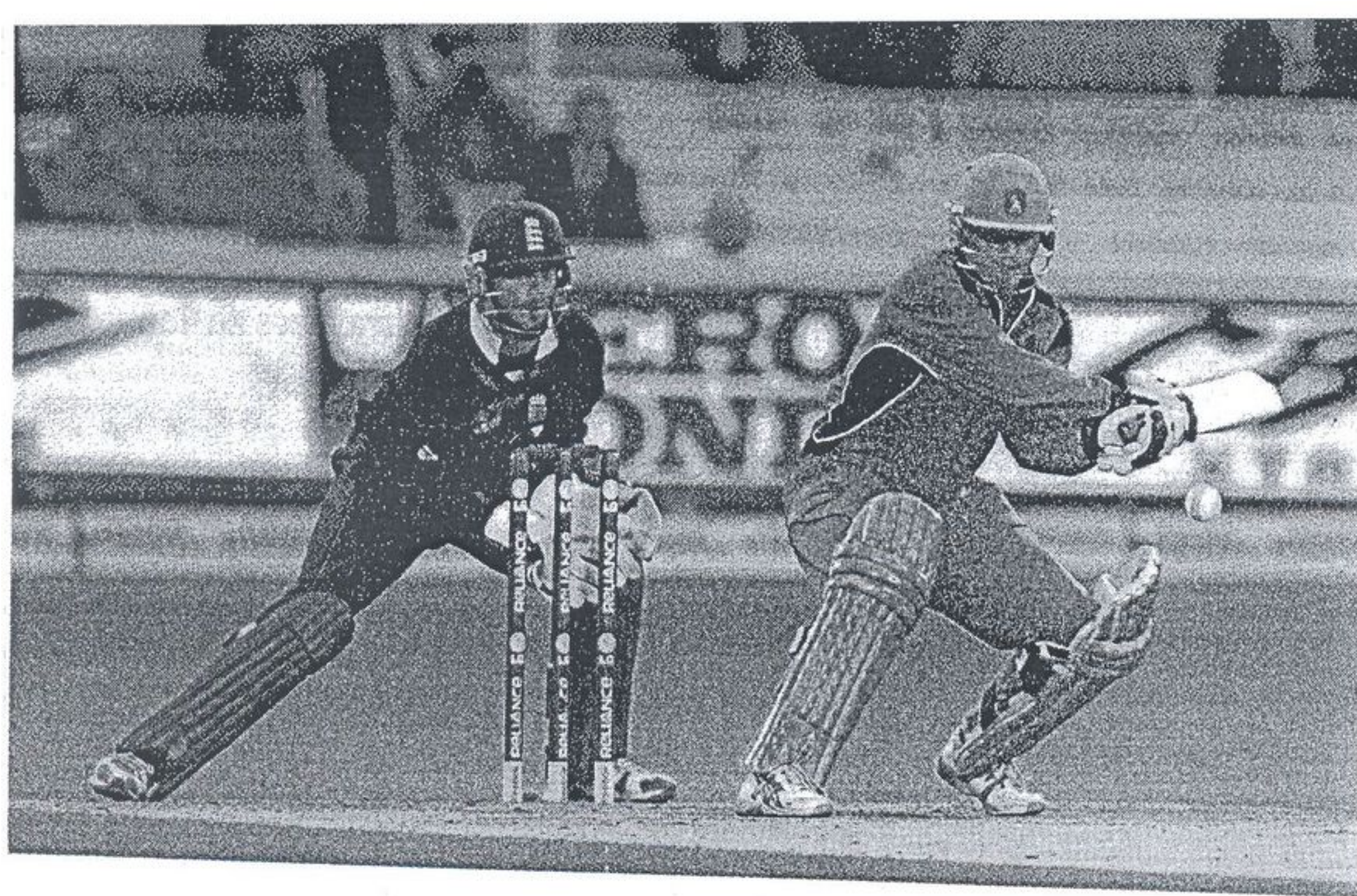
te gebieden. Een typisch cultuurlandschap, eeuwenlang zorgvuldig gekoesterd en beheerd. Het Groene Hart is de parel aan de kroon van een trotse Nederlandse traditie: ruimtelijke ordening door de overheid. Wel wordt er van alle kanten aan geknabbeld ten behoeve van glastuinbouw, bollenteelt, woningbouw en bedrijventerreinen. Hoewel in het Groene Hart een 'restrictief beleid' geldt voor stads- en dorpsuitbreiding, groeiden de bevolking en de woningvoorraad er in de jaren zeventig en tachtig veel sneller dan in de rest van Nederland. De laatste jaren is die explosieve groei verminderd, maar veilig is het Hart nog lang niet. Delen ervan worden omgeploegd tot 'nieuwe natuur' - waarmee ze voor het publiek minder toegankelijk worden - terwijl andere gedeelten worden 'opengelegd' voor de recreatie, waarmee ze juist zo toegankelijk worden dat er van hun oorspronkelijke karakter weinig overblijft. (zie: nieuwe natuur; veenweiden)

Cruijff, Johan Johan Cruijff is niet alleen de beste voetballer die Nederland heeft gekend, maar ook de bekendste babyboomer. De jongen uit Betondorp die de wereld veroverde, werd onze eerste mediaheld. Tot op de dag van vandaag worden er gedichten over hem geschreven en noemt de pers hem eerbiedig 'de verlosser', waarbij fijntjes op zijn initialen wordt gewezen: J.C. Zelfs het feit dat hij als eerste speler van het Nederlands elftal in 1967 uit het veld werd gestuurd nadat hij de scheidsrechter een klap had gegeven, wordt door serieuze commentatoren als Bastiaan Bommelé opgevat als een teken van voorzienigheid: 'Voortaan lieten de jongeren in Nederland zich niet meer ringeloren door het gezag; ze begonnen terug te slaan - met verstrekkende gevolgen.'

SPORTCLUB. Huiselijk geweld van mannen tegen vrouwen komt vaker voor direct na het verlies van de favoriete sportclub van de man. Vooral als het verlies onverwacht is, raken mannen eerder hun controle kwijt. Dat blijkt uit onderzoek van de Amerikaanse economen David Card en Gordon Dahl, voorgepubliceerd bij het National Bureau of Economic Research. Het onderzoek laat zien dat partnermishandeling niet alleen een gewoonte kan zijn binnen een relatie. Huiselijk geweld kan ook het resultaat zijn van plotselinge, heftige emoties over onverwachte tegenslagen buitenshuis, waardoor conflicten sneller leiden tot een handgemeen.

Een foto heb ik helaas niet," schreef Jan de Cler in 1961 aan zijn jeugdige bewonderaar Henk van Gelder, die hem per brief om een gesigneerde foto had gevraagd. „Mag het met bijgaande tekening?"

FOKKE & SUKKE

LIEPEN DOOR DE PC HOOFDSTRAAT

ALLEMAAL TOETERENDE
PORSCHES EN SUV'S...??

NEDERLAND
HEEFT ENGELAND
VERSLAGEN MET
CRICKET.

RGVT

www.foksuk.nl

8-06-09

korfball Mart Smeets noemde korfbal ooit: 'fantastisch truttig, lekker Hollands burgerlijk, het ruikt een beetje naar spitskool met

braadlappen'. En inderdaad: korfbal is een Nederlandse uitvinding. In het Engels en Pools heet korfbal daarom ook *korfball*. De sport werd in 1902 door de Amsterdamse onderwijzer Nico Broekhuysen ontwikkeld voor het middelbaar onderwijs in Amsterdam. Korfbal groeide uit tot een populaire teamsport, die in 1980 bijna honderdduizend beoefenaars telde. Alleen voetbal kon zich toen in een grotere belangstelling verheugen. Met uitzondering van België, waar zich in Vlaanderen een korfbalcompetitie van behoorlijk niveau heeft ontwikkeld, sloeg de sport in het buitenland nooit aan. Nederland is al een eeuw wereldkampioen. Desondanks slaagt het korfbal er niet in om in het eigen geboorteland zijn stoffige imago van zich af te schudden. Terwijl het nota bene de meest geëmancipeerde sport ter wereld is: korfbal is de enige teamsport waarbij mannen en vrouwen samen spelen.

Een sport die zich emancipeert

27-6-11

Sportpionier Pim Mulier liet Nederland in 1891 kennismaken met een sport waarvan het belangrijkste kenmerk is dat de deelnemers met een stok tegen een balletje slaan: hockey. Dat resulteerde in 1898 in de oprichting van de (Koninklijke) Nederlandse Hockey Bond. Ruim honderd jaar later is dit de stand van zaken: hockey is met zo'n 230.000 georganiseerde beoefenaars, verspreid over 320 verenigingen, de vijfde sport van Nederland na voetbal, tennis, golf en gymnastiek.

Hockey behoort bovendien met voetbal en golf tot de snelst groeiende sporten. Bijzonder daarbij is het stijgend aantal meisjes dat hockeyt. Waar de ledentallen bij de georganiseerde sporten gemiddeld een verhouding 70 procent man/jongens en 30 procent vrouw/meisje kennen, zijn er bij het hockey meer meisjes (ruim 88.000) dan jongens (ruim 49.000) lid van een vereniging. Bij de senioren overtreft het aantal mannen

nog wel het aantal vrouwen, maar dat lijkt een kwestie van tijd.

Het is een van de signalen dat hockey een sport is die zich snel emancipeert, in meerdere opzichten. Dat zowel het nationale mannen- als het nationale vrouwenteam al jarenlang tot de wereldtop behoort, heeft daar ongetwijfeld mee te maken. Het is een van de redenen waarom Nederland opnieuw gastland is van de Champions Trophy (voor vrouwen). Een, nu nog jaarlijks, toernooi voor de acht sterkste hockeylanden ter wereld, afgelopen week in het Wagener-stadion in het Amsterdamse Bos begon, en voor de NRC *Handelsblad* aanleiding voor een speciale bijlage.

Hockey werd oorspronkelijk, net als voetbal trouwens, alleen door de elite beoefend. En het bleef lange tijd een sport voor studenten en academici. De beoefenaren waren, soms wegens hun tongval, dankbaar object voor imitatie. Youp van 't Hek, telg uit een hockeygeslacht, mag graag de

spot drijven met de beoefenaren en vooral de toeschouwers.

Toch is er veel veranderd. Te zeggen dat hockey door de hele bevolking wordt omarmd, zou ernstig overdreven zijn.

Maar de term 'kaksport' is evenmin op zijn plaats. Ook de middenklasse heeft hockey ontdekt als een breedtesport waaraan het hele gezin plezier kan beleven, omdat fatsoensnormen er dikwijls nog als vanzelfsprekend gelden. Hockey heeft een sociale functie. In de top gaat het financieel soms mis, zoals in 2009 bleek toen het roemruchte Klein Zwitserland in de rode cijfers belandde.

Maar bij de soms grote verenigingen (ledentallen van 2.000 of meer) is sprake van een professionele organisatie, waardoor hun accommodaties veel meer zijn dan een plek die alleen voor hockey wordt gebruikt.

Het zijn modellen waarvan de georganiseerde sport in het algemeen kan leren.

Tussen flatgebouwen met tv-schotels spelen kinderen een partijtje hockey in de Haagse Sporttuin.

Hup Holland hup Volgens neerlandicus Herman Pleij hebben Nederlanders een onbedwingbare neiging om al wat groots en bijzonder is in onze nationale cultuur, te ontkennen of te ridiculiseren. Een enkele blik op de voetbaltribunes bij een cupwedstrijd of interland leert dat hij ongelijk heeft. Al sinds het begin van de interlandontmoetingen, kort na de eeuwwisseling, liet men nationale gevoelens de vrije loop. Vanaf 1928 konden ook radioluisterraars daarin delen. Radioverslaggever Han Hollander of Leo Paganò verwelkomde met van emotie geknepen stem de 'landgenoten te land, ter zee of in de lucht, in Nederland, in Oost of West of waar ook ter wereld'. Tijdens de rust en na de match gaf Jan de Cler een gezongen verslag van de gebeurtenissen, met het legendarisch geworden refrein: *Hup Holland hup, laat de leeuw niet in zijn hempie staan/Hup Holland hup, trek het beessie geen pantoffels aan/Hup Holland hup, laat je uit het veld niet slaan/Want een leeuw op voetbalschoenen kan de hele wereld aan.* Bij ieder doelpunt scandeerde de tribune 'H-O-L-L-A-N-D, Holland spreekt een woordje mee!' en het Wilhelmus werd plechtig meegezongen. Tegen het eind van de eeuw is de kennis van het Wilhelmus afgenomen, maar de oranjegekte alleen maar toegenomen.

11-1-10

FOKKE & SUKKE

AAN DE APRÈS-SKI IN OOSTENRIJK

www.foksuk.nl

25-10-10

Onvervangbare apies

De gemeente Emmen redt haar dierenpark met een renteloze lening van 1,4 miljoen euro van het faillissement, met het belang van het park voor de regio als argument. In Amsterdam en Rotterdam zien ze dat anders. Daar azen de gemeentes op de subsidies van respectievelijk Artis en Blijdorp. Artis zal de komende twee jaar met bijna een miljoen euro worden gekort op de 5,5 miljoen euro die het nu ontvangt. De gemeentelijke ondersteuning van Blijdorp wordt, over een periode van vier jaar, van 4,8 miljoen teruggebracht naar 8 ton.

Artis en Blijdorp zijn geliefd. Ze staan beide in de top-10 van dagjes uit. Lopen hun bezoekersaantallen terug dan komt dat door het weer. Een hete zomer of een natte winter breken ze op, en dat komt weer goed met een mooie herfst. Maar een bezoek aan deze tuinen zal onvermijdelijk erg duur worden voor het publiek dat er nu, bijna vanzelfsprekend, regelmatig komt. Want op veel kortingen zullen ze niet meer kunnen rekenen: de abbonementhouders,

het gezin met een smalle beurs, de verliefden op de bankjes, de AOW'ers, de schoolklassen, de verjaarspartijtjes.

Veel mensen houden van hun dierentuin. Samen 'apiës kijken' is voor hen een gekoesterde, onvervangbare jeugdherinnering, die ze oppoetsen als ze met hun eigen kinderen komen en, in een volgende levensfase, met hun kleinkinderen. Belandt hun dierentuin in zwaar weer, dan komen ze ervoor op. Vijf jaar geleden voorkwamen de Rotterdammers een subsidiekorting door 'de ezels op de Coolsingel' – het adres van het gemeentehuis. In 1938 reddden de Amsterdammers het toen net honderd geworden Artis van het faillissement. Nog steeds legendarisch is de actie 'Artis moet blijven' uit 1970, toen sluiting van de tuin werd voorkomen door massale actie, inclusief een door jongeren georganiseerde 'Beat-In' (uiteraard met een optreden van de Volendamse popgroep The Cats).

Dierentuinen zijn belangrijk voor de wereld. Ze conserveren bedreigde diersoorten, ze zijn actief in wereld-

wijd onderhouden fokprogramma's. De doorsnee dierentuinbezoeker denkt daar niet aan. Die maakt plezier en leert ook nog wat. Van hun educatieve verantwoordelijkheid kwijten de tuinen zich nadrukkelijk, met rondleidingen, lesprogramma's en speciale voorzieningen als observatoria of vlindertuinen. Heel wat kinderen komen nauwelijks in aanraking met de Nederlandse natuur, laat staan dat ze ooit in de gelegenheid zijn om wilde dieren van nabij mee te maken. Hetzelfde geldt voor volwassenen. Een safari zit er voor weinigen in, een bezoek aan de diergaarde ligt voor de hand.

En wat dierenactivisten ook mogen beweren, opkijken naar een giraf, griezelen bij een vogelspin, voor een tekening turen naar een kleine panda, die ervaring laat zich niet vergelijken met datzelfde dier op de televisie of in een film. Dat geldt eens te meer sinds de dierentuinen zich inspannen om kooien te vervangen door minilandschappen, zodat het publiek met eigen ogen de dieren als het ware in het wild kan zien.

25/2/68

FOKKE & SUKKE
ZIJN VOOR HET EERST OP WINTERSPORT

GADVERRR-
DAMME!!

NIET BEPAALD
KAMERTEMPERA-
TUUR, DIE WIJN!!

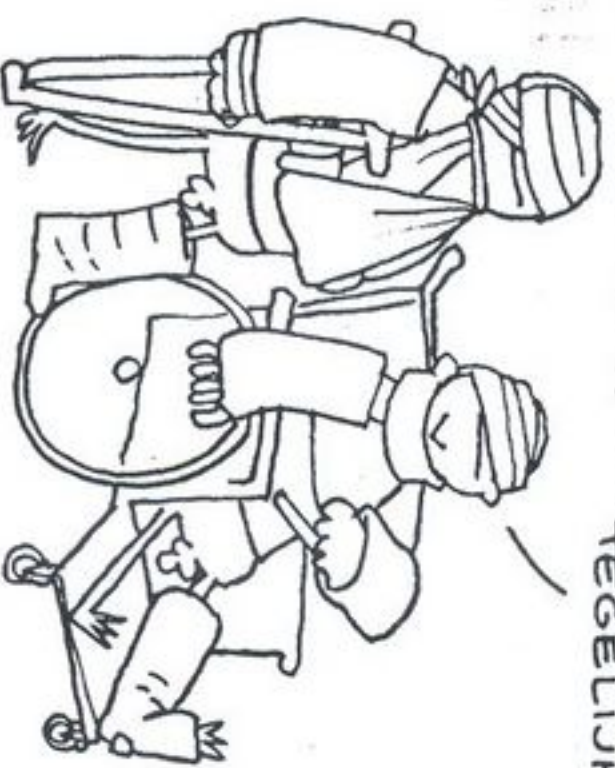

RGVT

FOKKE & SUKKE
MAKEN DE BALANS OP TIJDENS DE GIPSYLUCHT

OK, DAT DOEN WE
VOLGEND JAAR NIET
MEER...

...COMAZUIPEN EN
SCHANSSPRINGEN
TEGELIJK!

RGVT

25/2/08

X oost west, thuis best Reizen is mooi, thuiskomen nog mooier. Nederlanders zijn gehecht aan huis en haard. In weerwil van een kosmopolitische oriëntatie als het ging om handel en geld verdienen, bleven wij het beginsel 'oost west, thuis best' altijd hoog in het vaandel voeren. 'Buiten huilt de wind om 't huis,' zong Gerard Cox in 1972 op een tekst van Van Kooten en De Bie, 'maar de kachel staat te snorren op vier.' Dat ging over het Nederland van 1948, maar het verlangen naar die geborgenheid is ook in de rest van de eeuw onaangetast gebleven. We hebben het eenvoudig aangepast aan de nieuwe mogelijkheden. Niet toevallig telt Nederland naar verhouding het grootste aantal caravans in Europa: ruim 750.000 Nederlanders nemen op vakantie gewoon hun huisje mee. En we trekken er vaker op uit, want dan kunnen we ook weer vaker thuiskomen.

'Het moest licht zijn, strandachtig'

In de rubriek 'Het Binnenhuis' de stacaravan van Marjan Koopman op de Kennemer Duincamping Bakkum.

Door ARJEN RIBBENS

Als Marjan Koopman 's ochtends in haar nachtjapon van haar caravan naar het toiletgebouw loopt, komt ze soms wel drie collega's tegen van Bureau Jeugdzorg in Amsterdam. De Kennemer Duincamping Bakkum is altijd al klein Amsterdam geweest, legt Koopman uit.

Bij Castricum, tussen de naaldbomen en op loopafstand van het strand, zouden duizenden kleinbehuise en onbemiddelde stadsbewoners lucht en licht kunnen tanken. Dat idealistische uitgangspunt lag ten grondslag aan de in 1914 aangelegde 'volks camping'.

Bijna een eeuw later trekt de oudste camping van Nederland nog steeds veel gasten uit de hoofdstad. En zeker niet alleen stedelingen zonder tuin en zonder de portemonnee om zich een buitenlandse reis te kunnen veroorloven.

Neem Marjan Koopman. Zij woont met haar partner en twee zonen in een groot huis met tuin in Amsterdam-Zuid. En deze zomer gaat het gezin ook drie weken met vakantie naar Italië.

Thuis in de tuin zitten is anders, zegt Marjan Koopman, die vanaf het voorjaar om het weekeinde naar Bakkum rijdt. Haar vriend fietst veel in de omgeving, zelf holt ze op zondagmorgen graag door de duinen. „Hier in Bakkum is het makkelijker ontspannen. Lezen lukt me thuis bijvoorbeeld moeilijk. Altijd is er wat te doen. Hier kan je hooguit de caravan een keer vegen.”

Het gezin heeft op de duincamping

een kavel van ruim 200 vierkante meter, met verschillende bomen. In ruil voor 1.300 euro stageld mag op die grond zeven maanden per jaar een caravan worden geparkeerd.

Bakkum is een natuurcamping met strenge huisregels. Wie laat op de avond te luidruchtig met de burens aan het borrelen is, kan door de leiding worden bekeurd met een gele kaart. Bij een tweede waarschuwing wordt de toegang tot het kampeerterrein ontzegd. Ook de natuur op het terrein is heilig. Een tuintje aanleggen is bijvoorbeeld taboe. Is het perkje met springbalsemien voor haar caravan dan spontaan opgekomen? Nee, die heeft ze illegaal gezaaid, zegt Marjan Koopman. „Die geven zulke prachtige roze bloemen.”

De familie Koopman kocht haar mobiele huis twee jaar geleden voor slechts 500 euro. Het opknappen van de caravan viel duurder uit. Koopman: „Van binnen was-ie helemaal paars.”

Samen met haar partner strippte ze het interieur en bedekte het paars met witte verf, wit behang en zeil met parketmotief. Op straat vond ze een

mooie stoel, ze timmerde een bank, liet gordijnen maken en kocht een nieuwe koelkast, de enige echte luxe in het vakantieverblijf. „Ik wilde het mooi maken met zo weinig mogelijk middelen. En het interieur moest licht zijn, strandachtig.”

In de zeven meter lange caravan is een bank, een kast, een vierpersoonstafel en een keukentje met een tweepitsfornuis. Aan de achterzijde is een krappe bedstee. „Heel geschikt voor twee personen die het goed met elkaar kunnen vinden”, lacht Koopman. Haar zonen slapen in een tent naast de caravan.

Water is er niet in de caravan, sinds kort wel elektriciteit. Als het in het voorjaar 's avonds kil wordt, steken de bewoners een handvol kaarsen aan. „Dan is het zo warm”, zegt Koopman.

Haar zonen van 14 en 16 vieren hun verjaardag met vrienden in Bakkum. De jongens gaan soms ook met z'n tweeën naar de camping. In dat geval letten de buurvrouwen op, zegt Koopman. „Hebben ze niet één moeder, maar zes.”

In het hoogseizoen staan op de duincamping tot wel 6.500 kampeers. Dat Bakkum zo'n grote camping is, daar merkt ze weinig van, zegt Marjan Koopman. Het kampeerterrein heeft min of meer op zichzelf staande wijken, waarvan de bewoners, net als thuis, bij elkaar hokken. „De Jordaan, dat is verderop. Dit hier is meer De Pijp.”

Vanuit haar caravan kan ze bij haar burens naar binnen kijken. En buiten is de sociale controle nog groter. Sommige vriendinnen begrijpen niet wat ze toch zo leuk vindt aan het campingleven. „Dan zeggen ze: 'Iedereen kan je daar voortdurend zien.' Ik zit daar niet mee. Het is hier reuze relaxed.”

Meer foto's van de stacaravan van de familie Koopman op nrc.nl/binnenhuis

• Pand: een zestien jaar oude, zeven meter lange Astral caravan

• Bijzonderheden: van 1 november tot 27 maart staat de caravan in de winterstalling omdat alle 1.400 seizoensplaatsen op de Kennemer Duincamping Bakkum in die periode moeten worden ontrend om de natuur de gelegenheid te geven zich te herstellen.

• Aantal televisies: 0

• Van Ikea: kunstbloemen en kussens

WIM SONNEVELD :

Margootje

Ik zat aan het : een beschuitje te soppen.
Toen zag ik opeens een klein autootje stoppen.
Het was een Peugeotje, zo groot, nee, iets groter.
Het stond naast mijn , vlak bij de boter.
En ja hoor, daar ging het portiertje al open.
En kwam een klein vrouwtje naar buiten gekropen,
heel blond in bikini, een beeldig figuurtje.
Ze stond op m'n bord en ze vroeg om een
Ze zei: 'Ik heet Margootje.'
En ik zei: 'Hallo!'
Ze zei: 'Nou, daar ben ik dan, hè.'
En ik zei: 'O.'
Ik vroeg haar, uit wat voor een plaatsje ze kwam.
Ze zei: 'Nou, wat dacht je, uit Madoerodam.'

*Margootje, Margootje, ze klom op mijn broodje,
ze trok aan mijn haar, ze zat op mijn
m'n kleine vriendinnetje, zo'n neussie, zo'n kinnetje.
Ze riep in m'n oor, o ik hou zo van jou!
Margootje, Margootje, in zo'n klein Peugeotje,
Margootje, Margootje uit Madoerodam.*

Ze was wel erg lief, maar ze werd te aanhalig.
Ze wou mee in en dat vond ik schandalig.
Toen heb ik haar weggebracht in haar Peugeotje
naar Madoerodam en ik zei: 'Dag, Margootje.'
Ik zette haar neer bij het Avro-gebouwtje.
Ik zei: 'Nou naar huis en wees een zoet vrouwtje.'
Maar 's avonds deed ik de open.
Daar zat ze weer achter de ' weggekropen.
O, had ik haar toen maar de deur uitgezet.
Ze wou in m'n bad en ze wou in m'n bed.

Ze werd erg ondeugend en ik schreeuwde kwaad:
'Jij Christine Keeler in pocketformaat.'

*Margootje, Margootje, in een klein pettycoatje,
ze zwom in m'n bad en ze zat op de Vim.
Ze kroop in een laatje met zo'n klein
Ze kroop in mijn binnenzak en fluisterde: 'Wim.'
Margootje, Margootje, kleine idiootje,
Margootje, Margootje uit Madoerodam.*

Ik zei dat ik zo iets beslist niet meer wilde.
Ze beet in m'n en ze krijste en gilte
en toen is ze weggegaan, boos en beledigd,
en daarmee was de affaire erledigt,
maar het laatste nieuws dat ik van haar vernam:
ze zit nu in het Begijnhof van Madoerodam.
Ze draagt een zedig wit kapje, zo'n kleintje.
Ze is nu een kuis en een deugdzaam begijntje.
Maar soms kijk ik nog wel eens achter een vaas.
Ik kijk in het trommeltje met
Ik kijk of ze soms in m'n is,
omdat ik haar toch wel een klein beetje mis.

*Margootje, Margootje, ik riep je, ik floot je.
Ik zoek onder 't , ik kijk in mijn hoed.
Ik zoek in de , in hoekjes en gaatjes.
Nou ben je verdwenen voor altijd, voorgoed,
Margootje, Margootje,
begijntje, Bardootje,
Margootje, Margootje
uit Madoerodam.*

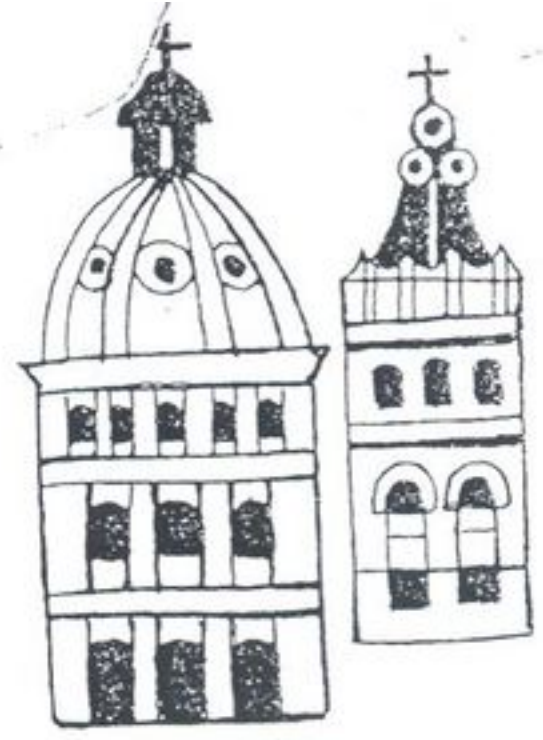
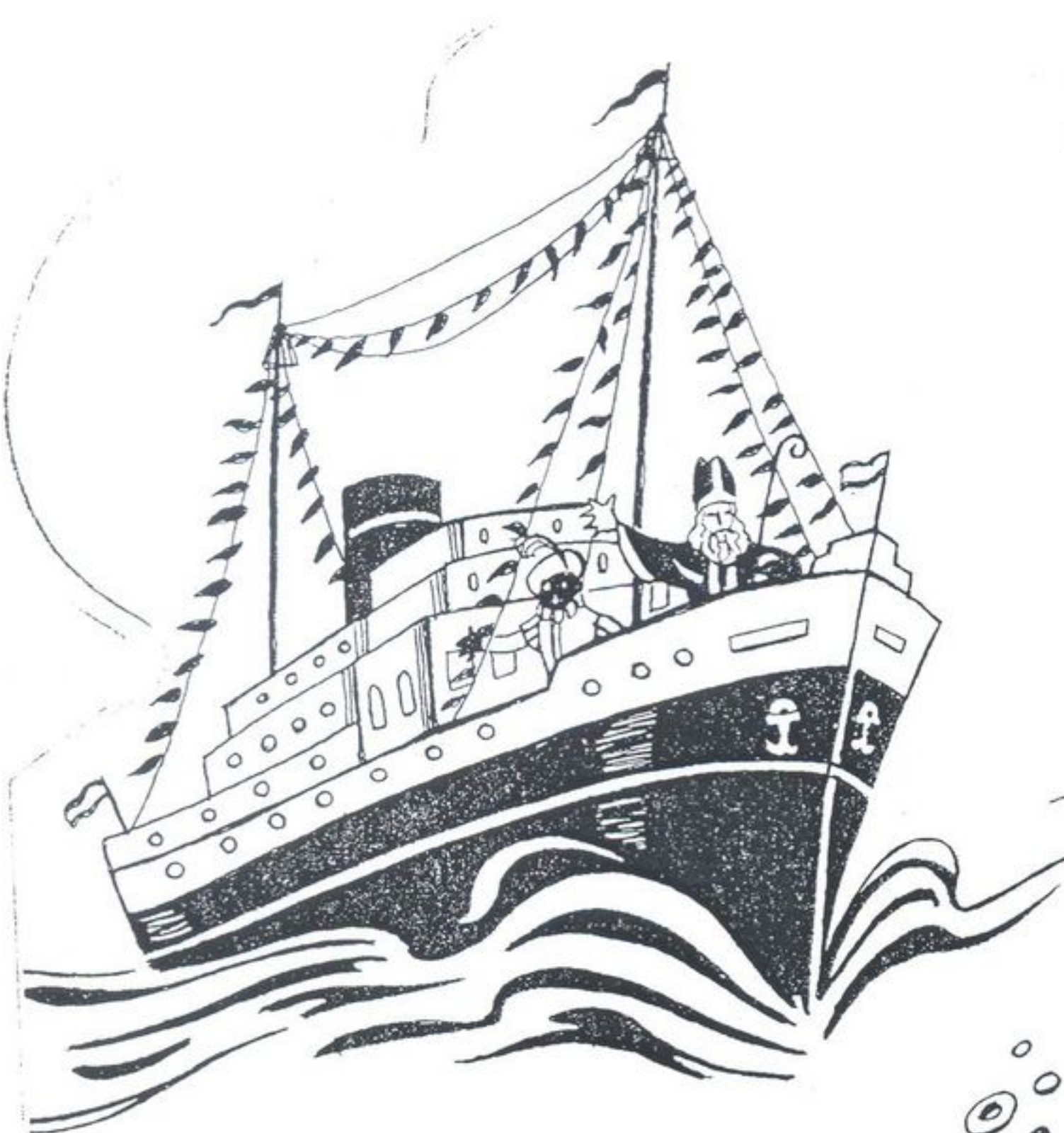
Frankrijk en Tsjechië 'kampeervriendelijk'

Wie goedkoop wil kamperen, kan deze zomer maar beter niet afreizen naar Kroatië, Denemarken of Italië. Deze landen zijn ronduit duur of zelfs peperduur (Italië) als je er een tent, vouwwagen of caravan op- of neerzet. Dat blijkt uit een analyse van de Kampeer- en Caravan Kampioen, een uitgave van de ANWB. Nederland staat te boek als een dure middenmoter. De prijsbewuste kampeerder kan volgens de analisten beter uitwijken naar België, Duitsland of Luxemburg. Frankrijk is „in financieel opzicht verreweg het meest vriendelijke land voor de kampeerder”. Kampeerders kunnen kiezen uit een groot aanbod, van luxueuze, dure standplaatsen tot zeer goedkope campings met eenvoudige voorzieningen. Portugal, Zweden en Finland zijn eveneens voordelige opties, net als de meeste midden- en Oost-Europese landen. (ANP)

90/50/03
30/05/06

Christine Keeler

Zie ginds komt de stoomboot

Zie ginds komt de stoomboot
Uit Spanje weer aan!
Hij brengt ons Sint-Nicolaas,
Ik zie hem al staan.
Hoe huppelt zijn paardje
Het dek op en neer,
Hoe waaien de wimpels
Al heen en al weer!

Zijn knecht staat te lachen
En roept ons reeds toe:
„Wie zoet is krijgt lekkers,
Wie stout is een roe!”
Och lieve Sint-Nicolaas
Kom ook eens bij mij
En rijd als't u blijft niet
Ons huisje voorbij!

De enige echte Sinterklaas

Sneeuw kende ik alleen uit het vriesvakje. Zwarte Pieten waren mijn vrienden. Mijn zusjes en ik zetten onze sandalen voor de ijskast. Geknield op de koude keukenvloer zongen we voor Sinterklaas Kapoentje. 's Nachts onder mijn klamboe stelde ik me voor hoe de Sint en zijn Pieten rillend van de kou uit de ijskast te voorschijn kwamen en onze schoenen met heerlijkheden vulden.

Op zijn verjaardag verscheen Sinterklaas voor alle kinderen aan de rand van het zwembad. Het zweet gutste van onder zijn mijter, zijn baard was kletsnat. Ik hoopte voor hem dat hij maar weer snel de ijskast in mocht. Een paar dagen na zijn vertrek waren we hem vergeten. We tuigden onze palmboom op met ballen, klokjes en engelenhaar. Zo ging dat in de tropen. Toen mijn vader werd overgeplaatst naar Holland zag ik voor het eerst sneeuw uit de hemel vallen. Onze schoenen moesten we zetten voor de open haard. *Mi gado!* Mijn zusjes vonden een verklaring. In dit koude land zocht de goedheiligman een warm plekje op. Dit wilde ik wel geloven maar 's nachts in mijn bed zag ik Sinterklaas in vlammen opgaan. Dit was pro-fe-tisch.

De volgende ochtend stond de slaapkamerdeur van mijn ouders op een kier. Ik kon niets anders dan toekijken. Mijn vader hees zich in witte kousen. Mijn moeder spande zijn jarretels aan en zette ze vast met grote veiligheidsspelden. Op het bed lagen een rode cape, een baard en een mijter. Ik besloot dit beeld voor eeuwig en altijd te vergeten.

's Middags kwam Sinterklaas aan met zijn boot. Hij liep plechtig de loopplank af, besteeg de schimmel. Ik herkende hem onmiddellijk. Trommels roffelden, kinderen zongen. Ik hield mijn lippen stijf op elkaar gedrukt en wenste de bedrieger het allerergste toe. Ik werd op mijn wenken bediend, zoveel bleek later. Toen mijn vader de schimmel besteeg, sprong een veiligheidsspeld open. Een uur lang reed hij zwaaiend en lachend door de stad terwijl de speld in zijn been priemde. Eigenlijk was hij een held.

Aan het eind van de dag kwam mijn vader luid vloekend thuis. Op het tuinpad rukte hij zijn baard af en in de hal drukte hij zijn mijter in mijn armen. Terwijl hij de trap opbonkte, trok hij zijn jurk omhoog. Mijn moeder dribbelde bezorgd achter hem aan. Ik mompelde wat over boontje en loontje en zette toen de familie was ingeslapen voor de zekerheid nog één keer mijn schoen voor de ijskast. Voor de enige echte Sinterklaas.

Oscar van den Boogaard

Eenzame Kerst

Ik zit hier heel alleen -----te vieren
De straf die ik ----- heb zit ik uit
Ik ----- voor ons gezin, maar dat had toch geen zin
Want jij viert nu kerstfeest met een ander
Hoe heb je mij zo ----- kunnen vergeten?
Waarom zit er nu een ander op mijn -----?
Ik ben zo eenzaam hier, in die koude ----- cel
Kan jij echt niet ----- wat ik voel?

Nu zit je bij de kerstboom met een ander
Mijn kinderen die zingen -----
Ja stil zal het voor mij zeer zeker -----
Met niets dat mijn ----- verzacht
Mijn ----- kregen een pakketje
Met de kerstwens "Vader kom toch ----- weer thuis"
Ik kreeg ----- niet, dat doet me veel verdriet
Niet welkom zijn in je eigen huis

----- mag ik mijn kinderen nog wat geven
Wat geven uit ----- van mijn hart
Vergeten kan ik niet, -----dit kerstfeestlied
Een lied zo -----I met smart
Voor mij zullen hier geen ----- branden
Ik voel mij als een kerstboom zonder -----
Ik voel me zo alleen, waar moet ik ----- toch heen
In ----- hoor ik kerstmuziek

Ik zit hier heel alleen ----- te vieren
De straf die ik -----heb zit ik uit
Ik ----- voor ons gezin, maar dat had toch geen zin
Want jij viert nu kerstfeest met een ander
----- mag ik mijn kinderen nog wat geven
Wat geven uit ----- van mijn hart
Vergeten kan ik niet, ----- dit kerstfeestlied
Een lied zo ----- met smart

ANDRE HAZES MET KERST BEN IK ALLEEN LYRICS

M'n ramen zijn beslagen, de verwarming staat op zes

Een asbak vol met peuken en er staat een lege fles

Nee, nooit had ik gedacht dat ik met kerst alleen zou zijn

Geen kerstkaart in de bus, ja van m'n baas kreeg ik alleen 'n flesje wijn

Maar wat moet ik daar mee als jij vandaag niet bij me bent

Allang wilde je weg maar hiervoor had je nooit 'n argument

Ik wilde jou niet kwijt, vooral niet in 'n maand waaraan je overal aan denkt

Dat jij me nu alleen liet vind ik door en door gemeen

Met kerst ben ik alleen

De telefoon blijft stil terwijl ik elk moment verwacht

Dat jij me toch nog belt en mij dan vraagt waaraan ik dacht

Dan antwoord ik direct dat ik alleen jouw beeld maar zie

En een ding nog maar wil; wie het gewonnen heeft van mij, toe zeg me wie

Ik ga maar vroeg naar bed en leg een foto naast me neer

Ik hoop dan dat ik droom, dat jij me zegt "hier ben ik weer"

Nee, nooit had ik gedacht dat ik dit nog eens mee zou maken, wat deed ik

verkeerd

Je weet, ik ben niet hard en zeker niet van steen

Met kerst ben ik alleen

Ik had geen tijd om boos te zijn want alles ging zo vlug

Ik kan je ook niet haten, nee, 't liefst heb ik je terug

De kerstboom staat op zolder, 'k zet 'm morgen voor de deur

Voor 't eerst brandt er geen kaars met kerst, ik denk dat ik de slingers maar

verscheur

Ik ga maar vroeg naar bed en leg een foto naast me neer

Ik hoop dat ik dan droom, dat jij me zegt "hier ben ik weer"

Nee, nooit had ik gedacht dat ik dit nog eens mee zou maken, wat deed ik

verkeerd

Je weet, ik ben niet hard en zeker niet van steen

Met kerst ben ik alleen

Nee, nooit had ik gedacht dat ik dit nog eens mee zou maken, wat deed ik

verkeerd

Je weet, ik ben niet hard en zeker niet van steen

Met kerst ben ik alleen

Ooo, met kerst ben ik alleen, met kerst ben ik alleen

met kerst ben ik alleen

Lampje

in onze boom
groen als nooit tevoren
brandt één lampje niet

het valt niet op
het zit niet van voren
eigenlijk niemand die het ziet

het lampje is
niet stuk of zo
het geeft gewoon geen licht

en wij ...
wij laten het gebeuren
het zit toch niet in het zicht

maar ergens
in de nacht
als alle andere lichtjes doven

zien wij soms
onverwacht en haast niet te geloven

dat ene lichtje
stilletjes fonkelen
warmer, mooier dan de rest

en weten wij weer
dat elk lampje
wil schijnen met de kerst

Toen

Kerstmorgen vroeg... De prille jaren vijftig leden
buiten voelbaar onder de winterkou,
de rode kolenkachel was nog amper lauw,
maar de elektra-kaarsjes in de kerstboom deden

hun best, de kleine jongen wreef zijn handen,
maar bleef zich warmen aan hun zachte stille licht,
zo af en toe kneep hij zijn ogen dicht,
waardoor het nét leek of er echte kaarsjes brandden.

De mooie kaart van oma op het schrijfbureau,
"Gelukkig Kerstfeest" las hij... En dat was ook zo.

Onbekend

Dank je wel ezeltje

Dank je wel grijs ezeltje
voor wat je hebt gedaan.
Dank je wel dat jij er was
om met hen mee te gaan.

Dat je Maria dragen wou,
dat je haar hebt gebracht
van Nazareth naar Bethlehem
door de donkere nacht.

Dank je wel grijs ezeltje
daar in die oude stal.
Rust maar na die lange reis
die ging over berg en dal.
Dank je voor het dragen
door de regen en de kou.
Dank je voor je harde werk,
dank je voor je trouw.